

Düşünmek çocuk oyuncağıdır!

Dokuz kitaplık “Filozof Çocuk” serisinde okur, ilk kitaptan son kitaba sorular üzerinden sekerek uzun bir yol alıyor. Hayata sorgulayan bir zihnin ışığında dâhil olurken, yetişkinliğin önyargılarını korkmadan masaya yatırıyor.

Duygular Nedir? Birlikte Yaşamak Nedir? İyi ve Kötü Nedir? Hayat Nedir? Mutluluk Nedir? Bilgi Nedir? Ben Neyim? Özgürlük Nedir? Güzellik ve Sanat Nedir? “Filozof Çocuk” adlı seriyi oluşturan dokuz kitabın isimleri bunlar. Oscar Brenifier yazmış, her kitabı bir başka çizer resimlemiş. İsimlerden anlaşılacağı üzere mesele felsefe ile ilgili.

Her kitap muhakkak ki okurunu değiştirir. Çıktığımız her yolculuğun sizi dönüştürdüğü gibi... “Filozof Çocuk” serisinde de okur ilk kitaptan son kitaba sorular üzerinden sekerek uzun bir yol alıyor. Seri bittiğinde kendisini başladığı yerin epeyce ötesinde bulması kaçınılmaz. Önünde Oscar Brenifier tarafından döşenmemiş yeni soruların belireceği de muhakkak.

Hayata sorgulayan bir zihnin ışığında dâhil olma tavrını tanıyacak. Belki de kendisinden önceki kuşakların aksine, felsefe yaparak, felsefeyi kullanarak yaşamına devam etmek isteyecek.

YETİŞKİNLİĞİN ÖNYARGILARI

Yazar, yetişkinliğin birçok önyargıyı benimsemiş olma sonucunu da birlikte getirdiğini söylüyor. İnsanlar, doğum tarihleri gerilerde kaldıkça soruları unutuyor ve sadece yanıtlarla yaşamaya başlıyor. Brenifier bunu değiştirmek için hep daha çok sorun, diyor. Ve ister kendiniz bulun, ister başkasından öğrenin ama yanıtlardan o kadar da emin olmayın. Sana doğru görünen ya da doğruymuş gibi gösterilen yanlıştın ta kendisi olabilir.

İyi Kitap'ta bu ay...

Özel bir gündemimiz var. Mayıs sonunda, İstanbul'da şehrin ortasında kalmış son yeşil alanlardan birinde “üç-beş ağacı” kestirmemek için başlayan mücadele tüm ülkede, hatta dünyada yaza damgasını vurdu. İnsanların yaşam alanları, yaşamları üzerinde söz sahibi olmak için gösterdikleri barışçıl inat bir özgürlük ve demokrasi sınavına dönüştü. Demokrasi çoğunluğun seçtiği hükümetin her yaptığına koşulsuz şartsız itaat etmek miydi? Kişinin isyan etme, karşı çıkma hakkı yok muydu? Özgürlük ne demektir? Peki, çocuklarımıza daha küçücükten ağaç ve doğa sevgisi aşılamaya çalıştığımız düşünüldüğünde, “üç-beş ağaç” gerçekten bu kadar önemsiz miydi?

Gezi Direnişi'nin ardından ağaç ve doğa sevgisi şemsiyesi altında işte bu soruların peşine düştük. Çocuk ve gençlik kitaplarında isyan, özgürlük, demokrasi temasının izini sürdük. Konuyla ilgili her daim okunacak kitapları seçtik. 2013 yazına damgasını vuran direniş, çok büyük ihtimalle gençlerin dimağına daha önceden düşen tohumların eseri idi. O zaman yola devam. Her yer kitap, her yer direniş!

Her kitap belli bir başlık altına girer, sorgulanmaya konu, altı kavram içeriyor. Örneğin, *Birlikte Yaşamak* şemsiyesi gölgesine sığan altı alt başlık şunlar: Yalnızlık, saygı, anlaşma, eşitlik, çalışmak, otorite... Oscar Brenifier bu kavramların içini ezberlenmeye hazır mükemmel doğrularla doldurmak yerine, her biri için belirlediği bir soruyu koyuyor okurun önüne. Üstelik

Liderler ve kanunlar özgürlüğümüzü korumamızı sağlayabilir mi?

Azınlık çoğunluktan daha iyi bir seçim yapamaz mı?

Seçmediğimiz kanunlara ve lidere saygı duymak zorunda mıyız?

soruların öncelikli amacı da yeni sorular doğurmak... Mesela "otorite"... İlk soru: *Birlikte yaşamak için her zaman bir lidere ve kurallara ihtiyacımız var mı?* Böyle sorularla büyümedik biz. Gözümüzü açtığımızda etrafımızda kurallar, üstümüzde liderler vardı. Bunlara uyacaksın, onlar ne söylerse dinleyeceksin, dediler. *Liderler ve kanunlar özgürlüğümüzü korumamızı sağlayabilir mi?* İşte çalışmamıza izin verilmeyen yerden gelen bir soru daha... Kanunları sorgulamak değil, koşulsuz itaat öğretildi bize; evde, okulda ve erkeksek askerde. Aynen liderlerin hâlâ arzuladığı gibi... Peki, sıradan insanın bunu istemesi doğru mudur? Bu da seride yer almayan ama ağır tahrik altında kolayca akla gelebilecek bir soru. Hayır, hayır, Brenifier sizi kesinlikle kurlsız ve kanunsuz

yaşamaya özendiriyor. Bölüm sonlarında her bir sorunun yanıtını vermesede kendi görüşünü genel olarak aktarıyor. Otorite için söyledikleri şunlar: "(...) *Kurlsız ve lidersiz bir dünya daha güçlü olanın sözünün geçtiği bir ormana benzemez miydi? Ama liderlerin her zaman adil olmadıklarının da farkına varabilirsin. Öyleyse, seçim yapma şansımız olduğunda gözü açık olmak ve doğru seçimler yapmak bize düşüyor. Çoğunluğun da yanlabileceğini her zaman hatırlamak gerekiyor.*"

Yazar, okurundan düşüncelerini özgür bırakmasını istiyor. Ezberlenmiş doğruları aşındıran soruları bu yüzden soruyor. Her bölümün bitişinde kendisi de açıklıyor neden sorduğunu. "*Bunları sordum çünkü...*", diyor otorite anlayışımızı sarstığı bölüm için, "*Ne zaman söz dinlemen ne zaman başkaldırman*

gerektiğini bilebilirsin. Bilinçli ve sorumlu bir vatandaş olmaya çalışabilirsin." Sorumlu ve bilinçli vatandaş olmanın temellerinin çocuklukta atıldığını da vurgulamış oluyor böylece.

BEN ÖZGÜRÜM!

Özgürlük Nedir? Bu da serinin dikkat çeken kitaplarından biri. İstekler, başkaları, büyümek, mahkûm, haklar ve yararlılık alt başlıkları üzerinden inceleniyor özgürlük anlayışı. Okuruna zincirleme sorular sorduktan sonra şöyle diyor Brenifier: "*Aslında, özgürlük çoğumuz için kişisel olarak gelişmek, kendini kabul etmek, daha iyi tanımak ya da hayatına bir anlam katmak için bir araçtır.*" Ardından her insan için özgürlüğün farklı bir anlam gelebileceğini vurguluyor. Nihai olarak ise hayata benzer şekilde, özgürlüğün de olduğu gibi kabul edilip

İYİ KİTAP Aylık Yaygın Süreli Yayın / 10.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 1308 - 8866

İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına İsa Aykanat / **Yayın Yönetmeni:** İlke Aykanat Çam

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Zariye Biliz / **Grafik Tasarım ve Uygulama:** Aynur Sarıbüyük

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti. Eskişehir Yolu 40. km. Başkent OSB 22. Cadde No: 6 Malıköy/Ankara 0(312) 284 18 14

İrtibat Adresi: 1476/1 Sk. No: 10/51 35220 Alsancak - Konak/İzmir / **Tel:** 0(232) 463 46 38 **www.iyikitap.net** - **e-posta:** iyikitap@tudem.com

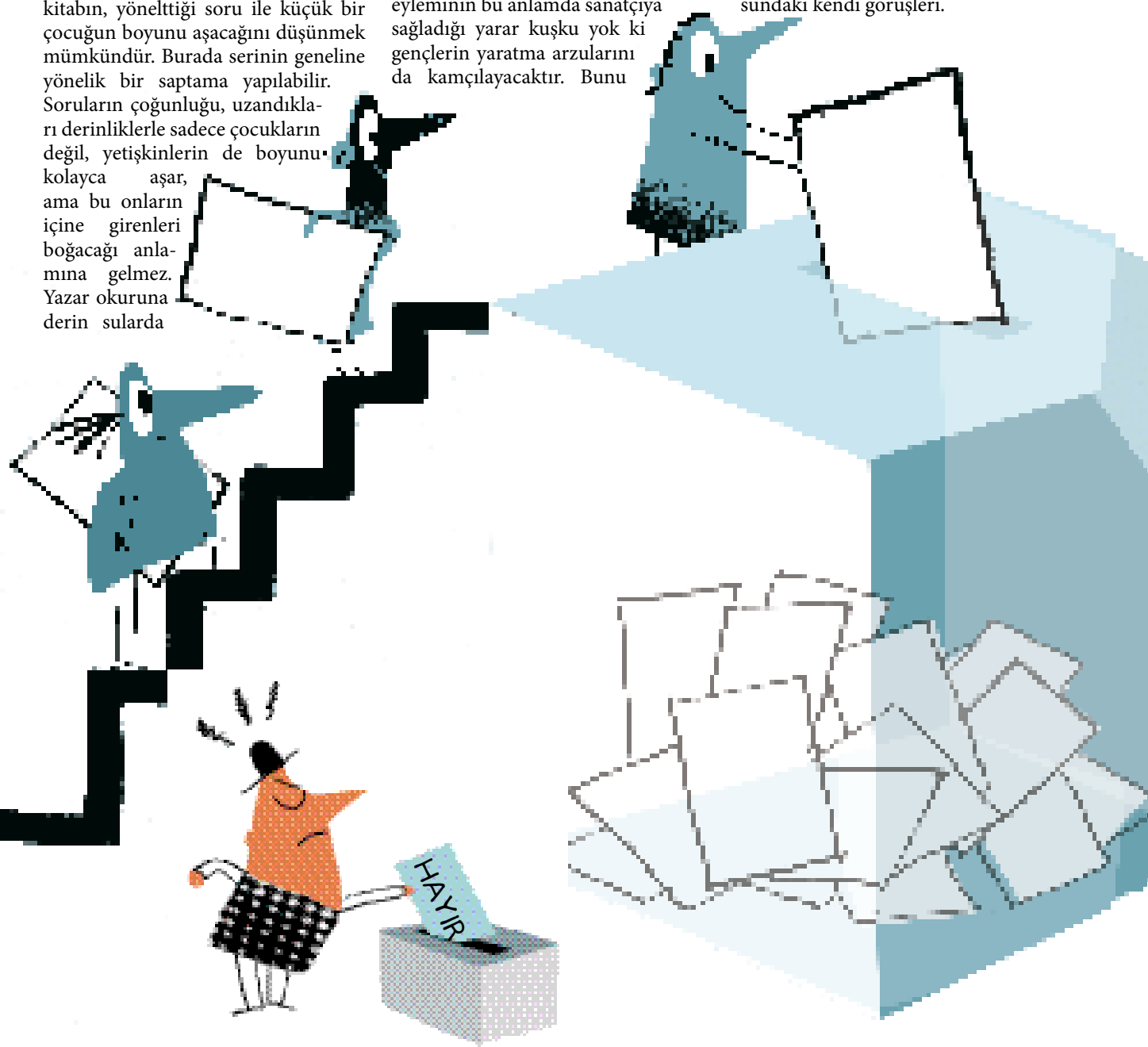
boğulmadan yüzmeyi öğretmek için çaba sarf ediyor. Okurdan kim olduğunu kavraması için kendisini öncelikle hayvanlarla karşılaştırmasını istiyor. Bir insanın ne olup ne olmadığını anlatsın diye hayvanlarla farklılıklarını ve benzerliklerini sorguluyor. Ben'in etrafını çevreleyen kavramların sonuncusu özgürlük... Kitapların birinin konusunun özgürlük olduğunu yukarıda söylemiştik. *İyi ve Kötü Nedir? Güzellik ve Sanat Nedir?* Bu soruları konu edinen iki kitabın da alt başlıkları arasında özgürlük ayrıca yer alıyor. Anlaşılacağı üzere, anlam arayışına giden yolların sıklıkla kesiştiği duraklardan biri özgürlük. Güzellik ve sanat nedir, diye sorarken Brenifier, genç okurundan sanatın özgürleştiren yüzüyle tanışmasını istiyor. Yaratma eyleminin bu anlamda sanatçıya sağladığı yarar kuşku yok ki gençlerin yaratma arzularını da kamçılacaktır. Bunu

serinin hedef kitlesine sunduğu yığınla kazanımdan biri olarak kaydetmekte fayda var.

Mutluluk Nedir? Bu da serinin önemli kitaplarından. Yazarın ilk sorusu: *Mutlu olduğunı nasıl anlarsın?* Ve peşinden gelen sorgulamaların ardından yazarın son sözü: *Mutlu olduğunun farkında olmadan da mutlu olabileceğini anlayabilirsin.* Mutsuzluktan bahsetmeden mutluluk anlatılamaz değil mi? Mutsuzluk da bir alt başlık olarak kitapta yerini almış. *"Karamsar olduğumuzda kendimizi kolayca hayatın bir cehennem olduğu konusunda ikna ederiz."* *"Mutsuz olmanın mutluluğu imkânsız kılmadığını bilebilirsin."* *"Yaşamın sürekli olarak risk almaktan ibaret olduğunu kabul edebilirsin."* İşte bunlar da yazarın mutsuzluk konusundaki kendi görüşleri.

yaşanması gerektiği yönünde kendi görüşünü sunuyor.

Ben Neyim? Bu ismi taşıyan bir kitabın, yönelttiği soru ile küçük bir çocuğun boyunu aşacağını düşünmek mümkündür. Burada serinin geneline yönelik bir saptama yapılabilir. Soruların çoğunluğu, uzandıkları derinliklerle sadece çocukların değil, yetişkinlerin de boyunu kolayca aşar, ama bu onların içine girenleri boğacağı anlamına gelmez. Yazar okuruna derin sularda

Bu soruları
sordum, çünkü
böylece...

... başkalarına güvenmeyi öğrenebilirsin.

... herkesin mutluluğu için özgürlüğünü
sınırlandırmayı kabullenebilirsin.

... ne zaman söz dinlemen
ne zaman başkaldırman
gerektiğini bilebilirsin.

... bilinçli ve sorumlu bir vatandaş olmaya
çalışabilirsin.

Serinin tüm kitaplarına değinmek olanaklı değil. Genel olarak Brenifier bir filozofa ne sorulabilirse onları soruyor okura. Yani aklınıza gelebilecek her şeyi... Bunu el kadar çocuk nereden bilsin demeden... Sonuçta onun okuru herhangi birisi değil; filozof çocuk... Bazen terlese de muhakkak bir yanıt verecektir yöneltilen sorulara. Verdiği yanıtların arkasından yeni soruların geleceğini de daha ilk kitabı bitirmeden anlayacaktır. Kaç filozof gelip geçti şimdiye kadar dünyadan? Muhakkak ki yanıtları verilmiş soruların sayısı arttı. Ama şu da kesin değil mi? Yanıt bekleyen soruların sayısı da artık Platon'un zamanındakinden çok daha fazla. Belki hayatın ve felsefenin keyifli tarafı da budur. Düşünme serüvenlerini sevenlerin önünde hep daha geniş ufukların açılması... Ulaştığınız her ada, keşfedilmeyi bekleyen yeni adalardan haberler verecek size. Keşfetme iştahı ile yine açılacaksınız denize. Bu tadı çocukluklarında alanlar yetişkinliklerinde de usta denizciler olarak ilerleyecekler uçsuz bucaksız maviliklerde. Kim olduklarını ve nerede bulduklarını saptayıp, gidecekleri yön konusunda bilinçli irade sergileyebilecekler.

Herkes bilinçli olmak ister. Niyeti kötü olmayanlar, toplumun diğer bireylerinden de bilinçli olmasını bekler. Felsefe, bu istek ve beklentinin hayata geçirilmesini sağlayacak reçeteyi sunuyor insanlığa. Binlerce yıllık birikime sırt çevirmek mantıklı değil. Artık çocukluktan başlayarak felsefe yapma zamanıdır. "Filozof Çocuk" serisi gibi çalışmalar bu anlamda çok değerli. Çocukların zihinleri, yıpranmamış bereketli topraklara benziyor. Oraya ekilen felsefe tohumları muhakkak ki olgun ağaçlara dönüşecektir. Çabanın tüm çocuklara yayılması, düşünmeyi bilen bireylerden oluşan bir toplumu var edecektir. Liderler onları geçmişte anne babalarını idare ettiklerinden daha zor idare edecekler. Ve işte bu yüzden ülkeyi daha güzel yönetmek zorunda kalacaklar.

Toprak IŞIK

KÜÇÜKKEN
BEN DE SENİN
GİBIYDIM!

Birlikte Yaşamak Nedir?

Oscar Brenifier

Resimleyen: Frédéric Bénaglia

Çeviren: G. Mine Olgun

Tudem Yayınları, 96 sayfa

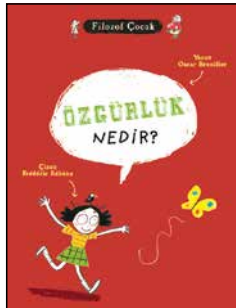
Özgürlük Nedir?

Oscar Brenifier

Resimleyen: Frédéric Rébena

Çeviren: G. Mine Olgun

Tudem Yayınları, 96 sayfa

İyi ve Kötü Nedir?

Oscar Brenifier

Resimleyen: Clément Devaux

Çeviren: Aysen Türkmen

Tudem Yayınları, 96 sayfa

Ben bir ağaçtım eskiden!

Betül DÜNDER

Ağaçlarla insan arasındaki büyülü gerçeğe girmek için iki kitap: Roger Norman'dan Ağaç Zamanı ve Susanna Tamaro'dan Büyülü Çember. Birinde insanlara öfkeli ağaçlar var, diğesinde ise bir kurdun büyüttüğü insan yavrusunun, yaşam alanı olan parkı koruma mücadelesi...

Zaman büyük bilicidir. Ve onun gölgeğinde oturan bizler kendi gerçeğimizin peşinde bir pervane olur döneriz. Peki, bizim doğrumuz ya bir diğerinin yanlışı olursa? Roger Norman'ın Ağaç Zamanı adlı kitabı bu çatışmaya başka bir pencereden

bakmamızı sağlayabilir. Hem o büyülü zamanı hem de içinde dolaşmakta olduğumuz dünyanın sadece "biz" demek olmadığını, onu "hareket edemeler" ile de paylaştığımızı ve onlara karşı sorumlu kılındığımızı hatırlamak için bir başlangıç da olabilir. Norman'ın kitabının ilgi çeken kurgusu bu hareket edemelere dair... Bilge Meşe, öfkeli Dışbudak, barışçı Kayın, kutsal Porsuk, düzenbaz Huş, ardıçlar, meyve ağaçları, yemiş ağaçları... tam 14 tür ağaç.

Kitabın ana karakteri olan Alan'ın -insanlara karşı öfke dolu Dışbudak tarafından- "Ağaç Zamanı"nın içine çekilmesiyle başlayan bir serüven okuru karşılıyor. Alan'ın, annesi ve kız kardeşi ile yaşadığı evde kendini biraz da farklı kılma duygusuyla yerleştiği tavanarasındaki odasından Dışbudak tarafından kaçırılmasıyla başlayan hikâyede yazar, ağaçlara ustalıkla söz veriyor. Bu on dört tür ağaç, insanların onlara yaptığı kötülüklerin karşısında tavırlarını belirlemek için "oylama" yapacakları alana doğru, kök saldıkları yerden hareket ediyorlar. Dışbudak ve onun destekçisi olan Huş ağacı, ardıçlar ve onların öfkesinden etkilenen birkaç tür, ağaç evin etrafını sararak bu insanlara şiddetle bir ders vermek gerektiğini savunuyorlar. Barışçı savunanlara karşı savaş çılgınlıkları atanlar!

Ormanın en yaşlı ve saygın ağacı Meşe'nin başkanlığında toplanan ağaçların, tıpkı insanların dünyasında olduğu gibi, farklı karakterlere, mizaçlara ve duruşa sahip olduğunu fark edecektir okur. Zira yazar; insanların dünyasındaki başka bir dünya göstermez bize ağaçların zamanında. Dışbudak'ın kendi gövdesinde kurulmuş olan "salıncağın" acısını bir intikam duygusuyla insanlardan çıkartmak istemesi, Büyük Saat'te oylama sonucu alınacak kararı da etkileyecek midir? Okurlar, Norman'ın kitabının en şaşırtıcı ağacının hangisi olduğunu kendi gerçeklerini arar gibi arayıp bulacaktır. Ağaçlar mı insanlara, insanlar mı ağaçlara benziyor; bu da okurların sorusu olsun.

NEŞELİ PARK

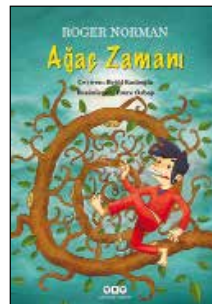
"Ben bir ağaçtım eskiden," diyen insanların da varlığını anımsayarak devam edelim. Wittgenstein, "Dünya, olup bitendir," demektedir. Çemberin başladığı yer ile bittiği yer arasında yaşadıklarımız ve kalben andıklarımız... Susanna Tamaro *Büyülü Çember* ile tam da bunu anlatıyor. Metropoldeki bir "gezi parkı": Neşeli Park. Dozerleri parka sürenlerin tek bir amacı var. Süpermarketler (biz kendi deneyimlerimizi anımsayarak AVM de diyebiliriz)

ve gökdelenler dikmek! Var olan güzellikleri ortadan kaldıran ve televizyon-alışveriş aralığında tüketmek için ayarlanan insanlarla, doğaya ait hiçbir canlının nefes alıp veremeyeceği bir düzen kurmaya çalışan "Temiz Dünya Operasyonu"nu başlatan baylar; Ulderico Üçişkembe ve büyük patron Vıcık Vıcık Domuz Hazretleri'nin

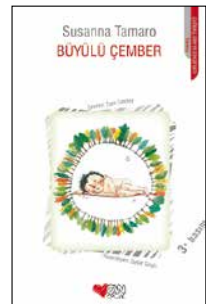
karşısında bu parkın yaşayanlarının, müdavimleri olanların mücadelesini anlatan yazar; meseleyi fantastik bir kurgu olmaktan öteye taşıyor. Çünkü yazdığının günümüzdeki karşılığı o kadar canlı ki... Doğanın insan için ne ifade ettiğini sorgulamamıza olduğu kadar, kentliler olarak içimizde barınan yeşilin ve onun gerçek konuklarının bizim için ne ifade ettiğini düşünmemize de bir fırsat sunuyor Tamaro.

Bir kurdun alıp büyüttüğü "çıplak yavru" Rick'in hayatta kalma ve bu egemenlere karşı, çemberi koparmak için, sevgiyle ona emeği geçenlerden kopmadan yaşadıkları; aynı duyarlıktaki bir ihtiyaç kadının, bir bilge maymunun, bir cesur kedinin hangi gövdede olursa olsun doğada aynı sofrada olduklarını gösteren diyalogları dikkate alınınca oldukça "duygusal" bir kitap kaleme almış Tamaro. Doğanın insanın kendisi olduğunu anlaması için büyük cümleler kurmadan, büyük bir masal kurgulamış. Her dönemde okunacak, ufuklar açan büyülü bir metin. Mutluluğun ne olduğunu anlamak için kendi parkında dolaşabilen çocukların bir yıldız kaydığında dilek tutmasını isteyerek bitirelim. Bak ama... Gökyüzüne bak. Unutma.

Ağaç Zamanı
Roger Norman
Resimleyen: Emre Özbay
Çeviren: Betül Kadioğlu
Yapı Kredi Yayınları, 104 sayfa

Büyülü Çember
Susanna Tamaro
Resimleyen: Sedat Girgin
Çeviren: Eren Cendey
Can Çocuk Yayınları, 152 sayfa

“Bu bir rüya kardeşçe yaşamak...”

Zarife BİLİZ

Ağaç ve doğa sevgisi çocuk edebiyatının nasıl vazgeçilmez temalarındansa, zorbalığa karşı direnmek, zayıf olduğu için susup haksızlıklara katlanmak yerine mücadele etmek de sık karşılaştığımız konulardan. Minik okurlara otorite, zorbalık ve direniş üzerine dört kitap...

Çocuk edebiyatının en bildik temalarındandır herhalde ağaç, doğa sevgisi; insanın ağaçlarla, doğayla kurduğu ilişki. Bir ayı aşkın süredir hepimizin gündemini meşgul eden Gezi Parkı olayları da herkesin malumu olduğu üzere “birkaç ağaç” kesilmesin diyen insanların direncinden, inandından doğdu. Olayların başlangıcına, gelişimine bakınca durumu bir masal ya da çocuk öyküsü olarak kurgulamak hiç zor değil. Şehrin, ağaçlara bedenlerini siper eden güzel çocukları...

Olayın sadece “üç-beş ağaç” meselesi olmadığı, bunun kendi yaşamları üzerinde söz hakkı isteyen, demokrasinin ve özgürlüğün anlamını bizzat eylemleriyle ifade eden kitlelerin çılgılığı olduğu da olayın pek çok vechesiyle iyice anlaşıldı. Ama bu demek değil ki ağaçlar önemsizdi. Bir çocuğun gözünden bakarsak olaylara, “Ağaçların canı yanmasın,” diye orada bulunduğu çok aşıkardı. Gezim Çocuk Atölyesi etkinliği adı altında parkta yere serilmiş, hep birlikte resim yapan 3-10 yaş arasındaki çocuklara neden orada oldukları sorulduğunda, biri “Ağaçların canı yanmasın,” diye orada olduğunu ifade ediyor. Hepsisi farklı cümlelerle belirtse de oraya ağaçları korumak için geldiklerinin farkında. Doğal değil mi? Çocuk kitaplarının ciddi bir yüzdesi çocuklara doğa, ağaç sevgisi aşılama çabası yapıyor, ilkokulda sosyal bilgiler dersinde ağaçların nasıl havayı temizlediği, ne kadar önemli olduğu neredeyse beyin hücrelerimize dek işleniyor. Sonra da şehrin ortasındaki nefes alınıp, oynanabilecek yegâne yeşil alandaki

ağaçları korumaya çalışan ağbi, abla lar gazlanıp, dövülüyor. Bu çocukların olayı nasıl gördüğünü hayal etmeye çalışırsak, Gezi Olayları yok şuydu, yok buydu diye tartışmamıza hiç gerek kalmaz belki de. Çünkü çocuklar gerçeği tüm kafa karıştırıcı teferruatlarından arınmış olarak, en yalın haliyle görmeyi başarıyorlar. (Sözünü ettiğim atölye sırasında çocuklara sorulan sorular ve verdikleri yanıtlar videoya kaydedilip, “Çocuklarımızın gözünden Gezi Parkı” başlığıyla youtube’da konmuş. Tavsiye ederim, izleyin.)

ZORBALARA KARŞI

Ağaç ve doğa sevgisi çocuk edebiyatının nasıl vazgeçilmez temalarındansa, zorbalığa karşı direnmek, gücünün güçsüzü ezmesine karşı çıkmak, haksızlıklara kader (ya da “Benim gibi zayıf, yetersiz biri zaten ne yapabilir ki”) deyip geçmek yerine adalet için mücadele etmek, bunu yaparken dayanışmak da aynı derecede sık karşılaştığımız konulardan. Üstelik okul öncesi dönem kitaplarında bile ya da bilhassa onlarda. Mesela Michaël Escoffier’in *İyi Kalpli Küçük Tavşan*’ı ile Michael Engler’in *Bay Tavşan’ın Bir Fikri Var* adlı kitapları buna harika iki örnek. Farklı milliyetlerden adaş iki yazarın kaleme aldığı bu kitapların bir diğer ortaklığı, ikisinin de kahramanlarının tavşanlar olması. Bununla da bitmiyor; her iki kitapta da tavşanlar kendilerine zorbalık edenlere (birinde kurt bu, diğerinde köpek) gayet yaratıcı bir şekilde karşı çıkıyor, haklarını savunuyorlar. Tavşanlar ürkeklikleriyle bilinirler; boyutları küçük olduğu gibi, zıplaya zıplaya kaçmak dışında bir silahları da yoktur düşmanlarına karşı. Bu kadar barışçıl ve sevimli hayvanların böyle kötü bir kadedere mahkûm olması herkesin adalet duygusunu zedeliyor olmalı ki iki kitapta da kaba kuvvetin yerini zekâ ve

cesaretin ve tabii ki dayanışmanın aldığı, tavşancıkların bu sayede makûs talihlerini yendiklerini görüyoruz. Ama cesaret derken, yanlış anlamayın, cesaret korkmamak değil kesinlikle, mesele korka korka olsa da doğruyu yapmak, zekâyı da devreye sokup işbirliği içinde cesur davranarak güçlü olan zorbanın üstesinden gelmek.

AMA BU HAKSIZLIK!

İyi Kalpli Küçük Tavşan’da, ormanda tuzak kurup tavşanları tutsak

alan bir kurt var. Bu kurt tutsak aldığı tavşanları zorla çalıştırıyor, üstelik onlara yeni tuzaklar ürettiriyor ve bu tuzakları daha fazla tavşan yakalayabilsinler diye başka kurtlara satıyor. Yani herkes aynı zamanda istemeden de olsa kendi türünün cellatlığını yapıyor. Bizim iyi kalpli tavşanımız “*Ama bu haksızlık!*” dese de kurt onu tavşan ezmesi yapmakla tehdit ediyor; diğer tavşanlar da “*Hayat böyle, başka çare yok!*” diyerek kaderci bir tavır sergiliyor. Okuyun bakalım, iyi kalpli tavşan bu zorbalığın üstesinden nasıl gelecek, diğer tavşanları nasıl isyan ettirecek?..

Bay Tavşan’ın Bir Fikri Var’da ise kaderci ve sosyal Darwinci bakış açısını ifade eden bu sefer köpek. Huzur içinde çayırdan otlayan Bay Tavşan’ı sürekli kovalayan, onu ölümüne

korkutan köpek, tavşancığın “*Bunu neden yapıyorsun?*” sorusuna bakın ne yanıt veriyor: “*Çünkü hep böyleydi... Güçlü zayıf avlar, hayat böyle bir şey işte. Bu çayırdaki korkaklara yer yok.*” Köpek bir cümlede iki önemli gerçeği birden ifade ediyor: “*Zayıfsan ve bir de korkaksan* (zayıfların korkması da çok doğal bir şey aslında, güçlü olan niye korksun ki) *zorbalığa mahkûmsun,*” demeye getiriyor. Bay Tavşan önce meseleyi zekâ ve cesaretle çözmeye çalışıyor. Cesaret gösteriyor ve kaçmıyor; onun yerine, zekâsını devreye sokup köpeğin karşısında iki ayağı üzerine kalkıp kükreyerek aslan taklidi yapıyor. Köpek önce şaşırıyor, ama ne olduğunu anlamak için iyice yaklaşır da salyalı ağzı tavşanın dibine gelince, bu desteksiz cesaret minik tavşanı terk ediyor. Köpek, “*Aslan gibi kükrese de tavşan tavşandır ve hep öyle kalacaktır!*” diyerek meseleyi kestirmeden çözümlüyor. Peki, Bay Tavşan ne yapacak şimdi? Tavşan tavşan olarak kalmaya mahkûmsa, tavşanlıktan değilse de bu kaderden kurtulmasının hiç yolu yok mu? Zekâ ve cesaret tek başına yetmedi, belki kendisiyle aynı kaderi paylaşanlarla işbirliği yapmayı,

dayanışmayı deneyebilir. “*Birlikten güç doğar,*” veciz sözü hayatta geçerliliğini bir kez daha kanıtlayabilir.

KÖTÜLERİN KRALIYIM!

Üçüncü kitabımız *Maymun Kral*, şu zorbalık meselesine bambaşka bir açıdan yaklaşıyor. Zorbanın sahip olduğu güç bu sefer fiziki, yani maddi değil, simgesel. Bir diğer deyişle, diğerlerinin bu gücü zımnen kabulüne dayanıyor. Maymun bir oyun sırasında, kendisinden çok daha güçlü hayvanlarca kral olarak kabul ediliyor. Ama sonra “*iktidar sarhoşluğu*” (yoksa “*şımarıklığı*” mı demeli) denen, yakın zamanda örneğini çok açık şekilde gördüğümüz bir ruh haline giriyor ve kendisine tanınan ayrıcalıklı konumu suistimal etmeye, kendini onlardan daha güçlü ve üstün görmeye başlıyor. Eh oyun bu, maden sana bu gücü onlar verdiler, dikkat et, aynı şekilde alabilirler de! Bizim kral çok geçmeden ilginç bir şekilde alaşağı ediliyor.

Zorbalığa dönüşen güç ve onun işleyiş mekanizmaları meselesi için Mario Ramos’un *En Güçlü Benim* kitabına da bakalım. Burada da masalların vazgeçilmez kötü kahramanı kurt, ormanda alıkıran baş kesen edasıyla dolaşılıyor ve *Pamuk Prenses*’de güzelliğini aynaya habire doğrulatan Kötü Kraliçe misali, karşılaştığı herkese, “*Söyle bana, en güçlü kim?*” diye soruyor. Minik tavşan Kadife Kulak, Kırmızı Başlıklı Kız, üç küçük domuz, yedi cüceler, hepsi de baş eğip onun en güçlü olduğunu söyleyince, bizim kurt, “*Bütün dünya biliyor. Ben bu ormanın kâbusuyum. Kötülerin kralıyım!*” diye ortalıkta kasım kasım dolanmaya devam ediyor. (Bu arada kurdun

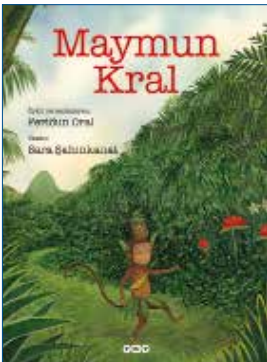
karnının tok olduğunu ve tek lokma yiyecek halinin olmadığını da belirtelim. Onun şu aşamada tek istediği pohpohlanmak. Ama öykü bundan bahsetmese de, yarın bir gün karnı acıkınca, bu pohpohlamaların da teşvikiyle kendinden zayıfları hiç düşünmeden, çekinmeden mideye indireceğini biliyoruz ve kurdun kötülüğünü sürdürmesinde ona verdiğimiz zımnî kabulün rolünü görüyoruz.) Neyse sonunda küçük, kurbağamsı bir yaratık kurdun ağzının payını veriyor. Nasıl mı? Bu sefer diğer kitaplardakinden farklı bir çözümler çıkıyor yazar karşımıza. Bazen güçlü dostlar da işe yarayabilir hayatta, diye düşünüyoruz. Ya da zorbalığa uğrayan çocuklar gidip annelerini mi çağırma düşünür acaba bu öykünün sonunda, diye endişe ediyoruz. Zira öykünün sonundaki ders daha çok zorbaya aslında: Boyun eğdiren bir gün boyun eğmek zorunda kalır, çünkü güçlüden daha güçlüsü her zaman bulunur.

Evet, çocuk kitapları böyle. Onlara güzel bir dünya umuduyla haksızlıklara karşı çıkmayı, zayıfları korumayı, eşitliği, dostluğu, dayanışmayı, en önemlisi doğrularına ve haklarına sahip çıkmayı öğretiyoruz. Yarın bir gün “*üç-beş ağacı*” korumak için gazlansın, öldürsün, kör kalsınlar diye... Hayır, onun için değil, her şeye rağmen, hiç tanımadığı, hatta kendisinden tamamen farklı olan insanlarla aynı sofrayı paylaştığını, aynı tabiat ananın kardeşi olduğunu hissedebilsin diye... Unutulmayacak bir çokluk, çoğulluk yaşasın ve bir daha hiç yalnız kalmasın diye...

Gezim Çocuk Atölyesi’ndeki bir çocuğun yaptığı ağaç resminin yanına yazdığı gibi: “*Bu bir rüya kardeşçe yaşamak.*”

Maymun Kral
Sara Şahinkanat

Resimleyen: Feridun Oral
Yapı Kredi Yayınları, 28 sayfa

En Güçlü Benim
Mario Ramos

Çeviren: Yıldırım Türker
Kır Çiçeği Yayınları, 26 sayfa

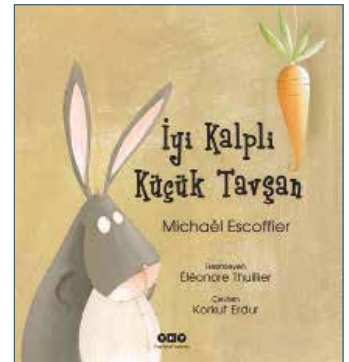
Bay Tavşan’ın Bir Fikri Var
Michael Engler

Resimleyen: Feridun Oral
Çeviren: Şeyda Öztürk
Yapı Kredi Yayınları, 28 sayfa

İyi Kalpli Küçük Tavşan
Michaël Escoffier

Éléonore Thuillier
Çeviren: Korkut Erdur
Yapı Kredi Yayınları, 28 sayfa

Boyun eğmek ya da başkaldırmak...

Şiirsel TAŞ

Miyase Sertbarut Kaçak Köpek Biber adlı kitabında, annesi gibi polis köpeği olmak istemeyen Biber'in özgürlük uğruna, rahatından vazgeçip kendini bilinmeyen riskli sularına atışını anlatıyor. Biber kendini hayatın içinde tanıyor...

Üç-beş ay öncesinde olsaydık ve polis köpeği olmayı reddeden Biber adlı bir köpeğin öyküsünü okuyacağımı bilseydim, kitap bu denli ilgimi çeker miydi, bilmiyorum. Ama son iki ay içinde yaşananlar, algıda başka türlü bir seçiciliğe sebep oldu sanırım. Dolayısıyla Miyase Sertbarut'un *Kaçak Köpek Biber* adlı kitabını görür görmez, algım kitabı seçip okuma kararı aldı. Annesi gibi polis köpeği olmak üzere eğitim alan, üstelik de bu alanda çok yetenekli bir Alman kurdu olan Biber'in kendi hayatına dair başka planları vardır. Salt başını sokacak güvenli bir barınak ve tok bir karın uğruna "Atıl kurt!", "Otur kurt!" komutlarıyla koşulsuz şartsız itaat etmenin, bomba arayıp uyuşturucu koklamanın ona göre olmadığına karar verir Biber. Ve eyleme geçmeye karar verir.

Eğitim merkezini çevreleyen dikenli telleri aşmak Biber için iş değildir. Evet, artık korunaklı bir barınak, güvenli bir ortam, önüne düzenli olarak konan bir kap yemek yoktur hayatta ama eğitim merkezinde edindiği beceriler ve tecrübe sayesinde müthiş

bir donanımı vardır. Bu becerileri ve tecrübeyi nasıl kullanacağına karar vermek ise telin dışına çıktığı andan itibaren bütünüyle kendi inisiyatifindedir.

EYLEM GÜZELİ

Dışarıdaki hayatının ilk günlerinde, Ankara'da üniversite öğrencilerinin yaptığı bir eylemin içinde bulur kendini Biber. "Attıkları slogandan okullarında daha fazla özgürlük istediklerini anladı. Bunu anlaması zor olmamıştı. Çünkü kendisi de özgürlük konusunda buradakiler gibi bağırmasa da uzun zaman düşünmüştü."

Kurgunun düğüm noktasıdır bu eylem. Üniversite öğrencileri, onları engellemek isteyen polisin uyarılarına aldırmış etmeksizin yürümeye devam eder ve müdahale başlar. "Önce gaz sıklı. Pek çok genç gözlerini, yüzlerini ovuştura ovuştura kaçışmaya başladı. Yakıcı, keskin hava Biber'e kadar gelmişti. Eğitim merkezindeki deneyimi ile kendini çok çabuk park çalılarının arkasına attı, yüzünü rüzgâra dönüp ciğerine çekecek temiz hava aradı."

Biber, eylemci öğrencilerden birini polisin elinden kurtarmak için polis müdürünü ısıtır. Yazar ise basının aşına olduğumuz tavrıyla dalgasını geçer: "Bazı gazeteler eylemcileri destekledikleri için Biber'in kocaman fotoğrafının altına 'EYLEM GÜZELİ' yazmışlardı koca koca harflerle. Eylemcileri desteklemeyen gazeteler de benzer bir fotoğrafın altına 'ANARŞİST KÖPEK' demekte bir sakınca görmemişti. Hangi sıfat eklenirse eklensin bizimkinin başı dertteydi."

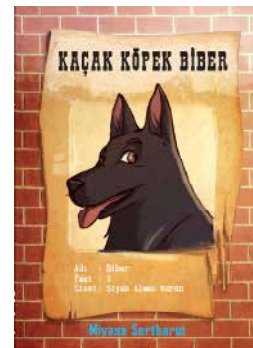
DÖNÜŞÜM NASIL GERÇEKLEŞİR?

Masal ve öykü kitaplarının yanı sıra *Kapiland'ın Kobayları*, *Kimsin Sen?*, *Çöp Plaza* gibi farklı konulara el atan romanlarıyla tanıştığımız Miyase Sertbarut'un son kitabı gerçekten de ilginç bir zamanlamayla çıktı okurun

karşısına. Son dönemde hayatımızı Gezi Parkı ekseninde patlak veren olaylara odaklayıp yaşadık ama şunun da farkındayız ki bu ne ilkti ne de son. Geçmiş onca gerilere uzanan dertlerin yakın bir gelecekte çözümlenivereceğini düşünmek nereden bakarsak bakalım naiflik olacaktır.

Sertbarut'un kitabındaki antropomorfik köpek Biber, gazı atanın değil, yiyenin tarafında olmayı tercih eder. Öte yandan bu tercihini destekleyecek kadar özgüveni, donanımı ve becerisi vardır. Evet, bu bir çocuk kitabı ve evet, nerden bakıp ne görmek istiyorsak onu görüp fark ederiz. Belki de bu yüzden kurguyu besleyen pek çok ayrıntıyı es geçme ihtiyacı içindeyim. Zira son bir aydır kelimenin tam anlamıyla DURDUGUM köşeden bir Biber'e bir de bize baktığımda gördüklerime dayanarak sorduğum soru şu: Mevcut koşullarda bir değişim-dönüşüm yaratmak için gereken donanım ve becerilere sahip olduğumuzdu söyleyebiliyor muyuz gerçekten? Ya da var olan potansiyeli hangi ölçüde değerlendirebiliyor, işlevsel kılabiliriz? Yok, daha kırk fırın ekmek yememiz gerektiğini görüyor, havanda su dövmek istemiyorsak, ne yapabiliriz Biber kadar kararlı, keskin ve acı olabilmek için?

Kaçak Köpek Biber
Miyase Sertbarut
Resimleyen: Çınar Dize Sertbarut
Tudem Yayınları, 104 sayfa

Ya hep beraber ya hiçbirimiz

Sedef PEKİN

İki güzel kitap okudum, o kadar iyi geldi ki bana! “Ya hep beraber ya hiçbirimiz,” diyen genç fareler ve yok sayılmalarına rağmen “Ben buradayım,” diye direnen tavşanlar, seviyorum sizi!

Tavşanlarla Ariel Dorfman'ın *Sivri Kulaklıkların Başkaldırısı*'nda, farelerle Erol Toy'un *Fareler Cumhuriyeti*'nde tanıştım. Gelin sizi de tanıştırayım.

Sivri Kulaklıkların Başkaldırısı, kurtların tavşan ülkesini istilası ile başlıyor. Sürü liderinin yaptığı ilk şey krallığını ilan etmek ve tavşanların artık var olmadığını duyurmaktır. Hatta tavşan demeyi dahi yasaklar. Kitaplarda “ponpon kuyruklular”ın adının geçtiği her yeri bizzat karalar, resimlerini yırtar. Fakat gerçeği gizlemek zannettiği kadar kolay değildir. Kuşlar ısrarla “şey” gördüklerini söyler. Ee, madem “Görmek inanmaktır”, Kurt Kral derhal fotoğrafçı maymunu huzuruna çağırır. Maymun onun fotoğraflarını çekecek, güçlü kuvvetli, korku saçan Kral'ın fotoğrafları her yere asılacak ve böylece de onun kudretine inanmayan kalmayacaktır. Ama işler yolunda gitmez; fotoğrafçı maymunun çektiği ilk fotoğrafın köşesinde sivri bir kulak görünür! Maymun ise çareyi, özel bir sıvı yardımıyla kulağı silmekte bulur.

PONPON KUYRUKLAR

Kral bir fotoğraf daha ister. Fakat bu sefer de fotoğrafın üst köşesinde “bir şeyin” kafası belirmiştir! Fotoğrafçı özel sıvısıyla onu da temizlese de bu “şeylerin” önünü alamaz. Vizörü ne kadar farklı açılarla, ne kadar yükseğe çevirirse çevirsin, tavşanlar fotoğrafın bir köşesine sızmanın yolunu bulur. Üstelik her fotoğrafta bir öncekinden daha kalabalık ve mutlu görünüyordular.

Ülkede kralın buyruğuna uymayanlar da vardır elbet. Örneğin fotoğrafçı maymunun kızı, “tavşan” sözcüğünü kullanmaktan vazgeçmez, tavşanların var olduğunu bilir. Babasından ona tavşan resimleri getirmesini ister ama babası tedirginlikle onu, şu hayatta konuşulmayacak şeyler olduğunu anlayınca kadar odasına hapseder.

İşte bir gün, o konuşulmayacak “şeyler”, yok sayılıp bir sıvıyla kapatılmaya çalışılan “şeyler” gün yüzüne çıkar. Sıvının etkisi zamanla azalmış olacak ki tam da maymunun evine astığı fotoğrafın köşesindeki sivri kulak yeniden belirir. Küçük kız sonunda istediğine kavuşmuştur. Tabii babasını alır bir telaş: Ya bütün fotoğraflardaki rötüşler yitip giderse...

Hikâyenin buradan sonrasını anlatmayacağım ama bana, gerçek dediğimiz şeyin görmezden gelmekle, üstüne yalanlar inşa etmekle yok olmadığını, halklar üzerinde kurulan baskıların er geç açığa çıkıp tarih olacağını düşündürdüğünü söylemeliyim.

İSYANKÂR FARE

Gelelim ikinci kitaba. *Fareler Cumhuriyeti*'nde, bir fare topluluğunun yaşam mücadelesine tanık oluyoruz. Fareler, yiyecek kaynakları olan çiftliğin kümesinde bir hata yapar ve insanlara varlıklarını sezdirirler. Bu hatanın bedelini önce kapanlarla, sonra da bir kediyle ödeyeceklerdir. Yani taşınmaktan başka çare yoktur. Fakat kedisiz bir yer bulamazlar. Geriye tek bir seçenek kalmıştır: Her gün gençlerden biri kendini feda ederek kediyi oyalayacak, ölmeden önce uzun süre direnecektir ki kedi onunla uğraşırken diğer fareler aileye yetecek kadar yiyecek toplayabilsin.

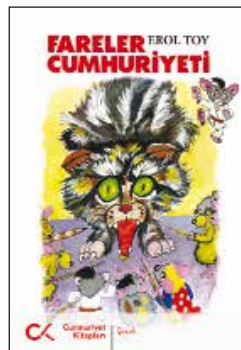
Ancak genç farelerden biri, kediye bu şekilde yem olmaları gerektiğine ikna

olmaz. Ona göre, kedinin karşısına hep beraber çıkarılarsa onu ısıra ısıra, korkuta korkuta kaçırabilirler. Ailenin büyükleri bu fikre hemen itiraz eder. Ne de olsa onlar hayatı daha iyi tanır, neyin mümkün olup olmadığını daha iyi bilirler. Topluca yem olmaya niyetleri yoktur; tehlikeli düşünceleriyle diğer gençleri de zehirlemesini diye bu isyankâr fareyi gruptan uzaklaştırırlar. Derken bir gün, gençler isyankâr fareyle birlik olur ve tek başına değil, hep beraber kedinin karşısına dikilirler...

İşte böyle... Düşünüyorum da, dayanışmak için ne çok sebebimiz var; böyle güzel kitapları kitapçılardan ısrarla isteyip okusak, çoğaltsak, dünya daha güzel bir yer olur mu acaba?

Fareler Cumhuriyeti
Erol Toy
Cumhuriyet Kitapları
88 sayfa

Sivri Kulaklıkların Başkaldırısı
Ariel Dorfman
Resimleyen: Chris Riddell
Çeviren: Ünver Alibey
Büyüklü Fener Yayınları, 65 sayfa

Kahrolsun bağzı şeyler!..

Işık ERGÜDEN

İnsanların yaşamlarına, haklarına, sorumluluklarına sahip çıkışında kitabın yerini elbette hiçbir zaman tam olarak bilemeyeceğiz, ancak kitaplara duyduğumuz inançla, “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinden bir seçkiyle, “demokrasi ve direniş dersleri”ni bir kez daha hatırlayabiliriz...

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında

*Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiatın tahtaya kalkacak bir
çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür.*

Meçhul Öğrenci Anıtı, Ece Ayhan

Brigitte Labbé, Paris Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe eğitimi gördükten sonra, çok dogmatik bulunduğu felsefe alanına duyduğu tepkiyle, çocuklara felsefenin sürekli kendini yenileyen bir sorgulama olduğunu göstermek için kaleme almış “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisini. Günışığı Kitaplığı'nca yıllardır gayet özenli baskılarla yayımlanan, Türkçedeki kitap sayısı yirmiyi geçen bu dizi, ilk yayımlandığı günden bu yana çok çeşitli konularda çocuklara, gençlere, hatta yetişkinlere, hayatın her alanını kapsayan konularda, gündelik örneklerle dayalı sorular ve yanıtlar sunmaya devam ediyor. Bu metinlerle büyüyen kuşakların hayata ne türden müdahalelerde bulunacaklarını, yaratıcılıklarıyla bizleri nasıl şaşırtacaklarını henüz bilmiyor olsak da, bir iki kuşak öncesinin direncini, zekâsını ve esprisini “Gezi Parkı Direnişleri” sırasında Türkiye'nin hemen hemen her yerinde gördük, yaşadık. Kitap okumuyor sandığımız, internetten, cep telefonundan başka bir şeyden anlamaz sandığımız bir kuşak, bize hem teknolojinin nasıl kullanılabileceğini hem de barışçıl, şenlikli, mizahlı bir direnişin nasıl örgütlenebileceğini öğretti. Onlara müteşekkirimiz...

İnsanların yaşam alanlarına, haklarına, sorumluluklarına sahip çıkışında kitabın yerini elbette hiçbir zaman tam olarak bilemeyeceğiz, ancak kitapların hepimize söyleyecek çok şeyi olduğuna inançla, Çıtır Çıtır Felsefe dizisinden bir seçki sunarak, ülke çapında yaşadığımız bu sürecin “de-

mokrasi ve direniş dersleri”ni gelecek kuşaklara aktarabiliriz...

ADALET BİR PAYLAŞIM MESELESİDİR

Çocuklar için yazılmış çoğu kitap, onlar arasındaki ilişkileri örnek gösterirken, asıl üzerinde durulması gereken noktanın, bütün bu ilişkileri de düzenleyen, bu ilişkiler için gelenek ve örnek oluşturan “yetişkinler dünyası” olduğu gerçeği çoğu zaman gözardı ediliyor. Hele ki bu dünyanın devasa kurumsal aygıtı olan ve her türlü güç ve yetkiyi tekelleştiren devlet neredeyse tamamen unutuluyor. “Çıtır Çıtır Felsefe” bu açıdan da farklılık taşıyor, insanlar arası sorunların toplumsal boyutlarını gündeme getiren bir dizi olma niteliği taşıyor.

Haklar ve Ödevler başlıklı kitapta, “Başkalarının hak ve ödevlerine tek başlarına karar veren bütün insanlara ‘zorba’ denir,” ibaresini okuyoruz. Adalet ve Haksızlık'ta ise, “Yasanın amacı, birkaç insanın kaprislerinin diğerlerini yönetmesini engellemektir,” diyor. Böylece, demokrasinin ancak en geniş toplumsal kesimlerin örgütlü katılımıyla, görüş ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleriyle mümkün olabileceğinin ipuçları da bize sunuluyor. Diktatörlük ve Demokrasi kitabında, “Bir demokraside devletin

yararı, kimseye insanların özel hayatlarına girme hakkı tanımaz; yasa özel hayatı korumak zorundadır,” denirken, yaşam alanlarımızın ve yaşamsal haklarımızın yasal güvence altında olması gerektiği de vurgulanmış oluyor.

HAKSIZLIK ŞİDDETİN TA KENDİSİDİR

Adalet ve Haksızlık kitabında ise şunları okuyoruz: “Adalet öncelikle bir paylaşım meselesidir.. bazıları günde elli tabak pilav, üstüne de kebablar, dondurmalar, pastalar yiyorsa ‘bu adil değil, diğer insanlar aç’ deriz. Paylaşım çok kötü yapıldığında, bu adaletsizliktir.” Üstüne üstlük, “Haksızlık yaratan, herkesi eşit olarak değerlendirmeyen yasalar vardır.” İşte bu durumda, “Haksızlık şiddet doğurur, çünkü haksızlık şiddetin ta kendisidir.. Adaletsizlik, insanların içine öfke yerleştirir.. Ama adalet için savaşmak, yalnızca şiddete başvurmak değildir. Ne mutlu ki, haksızlığın insanların içine yerleştirdiği öfke, şiddetten başka bir şeye de dönüşebiliyor: Bir şeyleri değiştirme enerjisine... Haksızlığa karşı isyan, inanılmaz bir enerji verebilir.”

Evet, adaletsizliğe, haksızlığa karşı koymak, çoğu zaman insanı insan yapan özelliklerden de biri oluveriyor, çünkü Özgür Olan ve Olmayan'daki deyişle, “Bizler robot değiliz!” ve bir arada yaşayabilmek için, “Herkesin özgürlüğünden mümkün olduğunca az ödün vermesini, herkesin en fazla özgürlüğe sahip olmasını,” isteriz. İşte o zaman, Haklar ve Ödevler kitabından öğrendiğimiz üzere, “Haklar ve ödevler özgürlüklerimizin beççileri,” olur. Elimizde başka silah yoktur; olmasını da istemeyiz çoğu zaman. Çünkü Şiddet ve Şiddetsizlik kitabından biliyoruz ki, nedensiz şiddet evrende insandan başka hiçbir canlıya özgü değildir, olur olmaz şiddet kullanan en vahşi canlı insandır. Hele ki karşıda, şiddet tekelini elinde tutan devlet varsa! İşte o

zaman, “Şiddetsizlik, büyük bir hayal gücü, zekâ, sabır ve direnç gerektirir,” diyor bize kitap. Çünkü “Şiddet karşıtı kişi, haksızlıklara ve şiddete maruz kalmış, ama savaşmak için şiddet silahını seçmemiş kişidir.” Ama “Çatışma bir kez yerleştiğinde, iyi çözüm yoktur, yalnızca daha az kötü çözümler vardır.” Dolayısıyla şiddet ya da şiddetsizlikten önce, çatışma ortamını çözecek enerji ve zekâ gerekir ki, tarihte bugüne dek görüldüğü üzere, “devlet aklı” böyle bir yeteneğe neredeyse hiç sahip olmamış, “devlet aklı”nın ilk işi şiddete başvurmak olmuş, bu zekâyı ve kıvraklığı ise polis, gaz bombasının ve mermilerin karşısına salt bedenleriyle çıkan direnişçiler, muhalifler ve gençler göstermiştir.

Bu noktada, *Cesaret ve Korku* adlı kitabın da bize söyleyecekleri var: “*Cesur insanlar korkar: Üstesinden gelmeleri gereken zorlukların ve tehlikelerin farkındadırlar.*” Ama “*Bildiğimiz zaman, daha az korkarız. Ve artık kimseseye kanmayız.*” İşte o zaman, “*Cesur olmak, bütün ‘rağmen’lere rağmen harekete geçmektir.*” “*Direnmek, kendimiz kalmayı başarabilmek, cesaret gerektirir.*” Sonuçta, “*Korku, korkaktır; cesaret kendini gösterdiği an, geri çekilir.*”

Diktatörlük ve Demokrasi kitabı ise bize bir anlamda bütün bu mücadelelerin sonucunu göstermektedir.

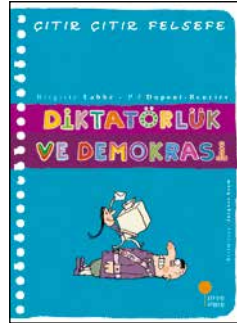
Çoğunluğun diktatörlüğü asla olmayan, bütün azınlıkların da eşit haklara sahip olduğu “*Demokrasilerin tek bir güvencesi vardır: Her vatandaşın eleştirel aklı. Eleştirel akla sahip olmanın anlamı, kendine sorular sormak, dinlemek, bilgi almak, gözlemlemek, ayırt edebilmek için düşündürmektir: Doğru ile yanlış ayırt etmek, haklı ile haksız ayırt etmek, mümkün olanla imkânsızı ayırt etmek için düşündürmek.*” Ve düşünmek kimi zaman en önemli eylem olabilir...

Bir de, demokrasiyi ille de birilerini yönetmek olarak görenler varsa, mesela “*Ayaklar ne zamandır baş oldu?*” falan gibi sorularla iktidarın kibrine ve sarhoşluğuna kapılanlar, bunlar için de *Liderler ve Diğerleri*’nde şöyle deniyor: “*En büyük şefin bile bir şefi vardır. O da, şef olmayan herkestir. Gerçek şef, diğerleridir.*” “*Eğer yönetmeyi seviyorsak, eğer şef olmak istiyorsak, her zaman yönetebileceğimiz biri vardır: Kendimiz. Belki de hayattaki en ilginç şey, kendi kendinin şefi olmaktır!*” Fazla lafa gerek yok sanırım...

“*Peki ya çocuklar kendi aralarında ki ilişkileri nasıl düzenleyecek, kavga-sız, dövüşsüz bir hayatı nasıl kuracak,*” sorusunu soracak olursak, hayattan, okuduklarımdan çıkardığım naçizane bir sonucu burada aktarmazsam olmaz: Devletin resmi, gayriresmi kişi ve kurumlarının hayatlara müdahalesi ne kadar az olursa, yetişkinlerin gençlere müdahalesi ne kadar az olursa, insanlar -özellikle de gençler- arasında o kadar az sorun çıkıyor. Son “*Gezi Parkı Komünü*”nde ve Türkiye’nin her tarafındaki diğer ortak yaşam pratiklerinde gençlerin yaşadıkları bu tespiti doğrular nitelikte. “*Gölge etme, başka ihsan istemez!*”

Diktatörlük ve Demokrasi
Brigitte Labbé, P. F. Dupont Beurrier
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Güneşliği Kitaplığı, 44 sayfa

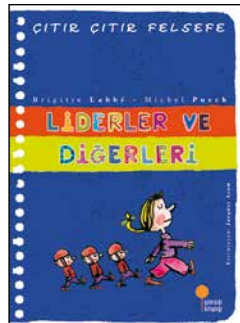
Haklar ve Ödevler
Brigitte Labbé, P. F. Dupont Beurrier
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Güneşliği Kitaplığı, 44 sayfa

Adalet ve Haksızlık
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Güneşliği Kitaplığı, 40 sayfa

Liderler ve Diğerleri
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Güneşliği Kitaplığı, 40 sayfa

Şiddet ve Şiddetsizlik
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Güneşliği Kitaplığı, 40 sayfa

Özgür Olan ve Olmayan
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Güneşliği Kitaplığı, 40 sayfa

İstanbul'da, Budapeşte'de... Mücadele her yerde!

Elif TÜRKÖLMEZ

Bazı kitaplar zamansızdır. Dönüp dönüp okunur. Ama yine de “bir kitabı okumanın zamanı”ndan söz edeceksek, şimdi Pál Sokağı Çocukları'nı okumanın zamanıdır. Yaklaşık yüz yıl önce Budapeşte'de bir avuç çocuk oynadıkları arsayı savunuyor, bugün gençler parklarını.

O çocuklar için arsa; ova demek, kır demek, bozkır demektir. Çürük tahta perdelerle, göklere yükselen apartmanlarla sınırlanmış küçücük bir toprak parçası, o çocuklar için sonsuzluk ve özgürlük demektir. Pál Sokağı'ndaki o arsada bu gün dört katlı bir apartman yükselmektedir.

Ferenc Molnár

Macar Yazar Ferenc Molnár *Pál Sokağı Çocukları*'ni yazarken, o güzel çocukların İstanbullu arkadaşlarının, yaklaşık yüz yıl sonra benzer bir deneyimden geçeceğini aklına getirebilir miydi acaba? Molnár getirebilir miydi bilinmez ama biz getiremezdik. 29 Mayıs günü, Gezi Parkı'ndaki ağaçları korumak için parkta nöbet tutmaya gittiğimizde, direnişimizin bu kadar büyüyeceğini tahmin edememiş, hepimizin birer Boka ya da Çele'ye dönüşeceğini kestirememiştik. Bütün bu süreç boyunca parkımızı, ağaçlarımızı, aslında çocuklarımızın geleceğini korumak için, tıpkı Pál Sokağı Çocukları gibi direndik. Diktiğimiz domates fidelerinin yanında kitap okuduk. Biz de kayıplarımıza rağmen kazanabileceğimize olan inancımızı hep koruduk.

Böyle vakitlerde bir şeyler okumak, bir metne konsantre olmak zor, biliyorum. Ama yine de, “*Tam bu vaktte ne okumalı?*” dese birisi, cevabım *Pál Sokağı Çocukları* olurdu. Onların yüz yıl önceki deneyimlerinden ilham ve cesaret almak için, umut etmek için ve tabii nefis bir edebi esere gömülerek biraz olsun içe kapanmak için...

HEP BİRLİKTE, OMUZ OMUZA

Pál Sokağı Çocukları Gereb, Vays, Barabas, Çele, Boka ve tabii Nemescek, yoksul insanların yaşadığı Józsefváros'da oyun oynadıkları arsayı korumak, o arsaya bina yaptırmamak için verdikleri mücadele ile yüz yıldır

hepimizin kahramanı oldular. Bize birlikte verilen mücadelenin kıymetini, dostluğun güzelliğini, korkunun, yan çizmenin fenalığını, ölümün soğukluğunu anlattılar. Hikâye, bugün hâlâ tazecik...

Pál Sokağı Çocukları, kendi kendilerine oyun oynayan, yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen, gözüpek çocuklardır. Bir gün, çok sevdikleri arsalarında bilyeleriyle oynarlarken, zengin çocukları Paszorlar gelip bizimkilerin bilyelerine el koyar. Çocuklar öfkelenir ama sabreder. Ancak bu olayın üzerinden kısa bir zaman geçmeden, kırmızı gömlekliler adını taktıkları zengin çocukları bu sefer de bizimkilerin bayrağını çalar.

İYİLER KÖTÜLERE KARŞI

Pál Sokağı Çocukları toplanıp karar alır. Zaten onlar her türlü kararı toplanıp, konuşarak alır. Minicik gövdelerinde kocaman kalpleri vardır ve epey bilgedirler. Kırmızı gömleklilerin mekânına gidip bayraklarını geri alırlar. Bunun üzerine çocuklar arasındaki çekişme büyük bir çatışmaya dönüşür.

Kitabın esas meselesi, “iyi çocuklar”ın “kötü çocuklar”a karşı mücadelesi gibi görünse de aslında derinde, çocukların mücadele etme biçimlerini anlatır. Bu yönüyle de yetişkinler için ilham vericidir. Mesela Gereb bir süre sonra kırmızı gömleklilere katılır. Bu Pál Sokağı Çocukları için aşılması güç bir durumdur. İhaneti görür, onunla mücadele etmeyi de öğrenirler. Sonra Nemescek hastalanır. Bu da mücadelenin bir başka boyutu olur.

Çocuklar arsalarını korumak için fikirler geliştirir, tartışır ve bir mücadele başlatır. Bir yandan da yoksulluğun getirdiği türlü zorlukla uğraşırlar. Ve tüm olumsuzluklara rağmen, kırmızı gömleklilerle girdikleri “savaş”ı kazanırlar. Gereb yaptıklarından piş-

man olur, gelir özür diler, özrü kabul edilir. Her türlü zorluk aşılar da Nemescek'in hastalığıyla mücadele edemezler. Nemescek ölür.

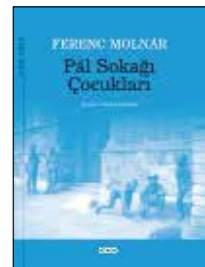
Tüm çocuk kitapları içinde, Nemescek'in ölümü, sanırım en hüznü andır. Unutulmaz, aşılmaz. Nemescek'in ölümünün kederi atlatılmamışken, çocuklar arsalarını, bir nevi çocukluklarını da kaybederler. Birden büyürler, hayatın ne kadar zor, acımasız bir yer olduğunu anlarlar.

Pál Sokağı Çocukları, sevenleri için adeta büyüdür. Nemescek bir kitap kahramanı olmaktan çok arkadaşımız, kardeşimizdir. Pál Sokağı evimiz, çocukların uğruna savaştığı arsa bizim oyun bahçemizdir.

Bugün Budapeşte'nin Peşte kısmında, çocukları bilye oynarken halleriyle gösteren heykelleri biraz hüznü, biraz buruk, öylece durur. Yolunuz düşerse Józsefváros'daki bu heykeli muhakkak görün. Kentsel dönüşümüne kurban giden mahallede, çocukların uğruna mücadele ettiği arsada yükselen apartmanlar yürek burkucu.

Şimdi, onlardan yüz yıl sonra kendi bahçemize sahip çıkarken hepsini tek tek sevgiyle anıyor, yazar Molnár'a İstanbul'dan, Gezi Parkı'ndan bin selam gönderiyoruz. Her yer Taksim her yer direniş, her yer Pál Sokağı her yer direniş...

Pál Sokağı Çocukları
Ferenc Molnár
Çeviren: Tarık Demirkan
Yapı Kredi Yayınları, 244 sayfa

Benim özgür kahramanlarım

Sennur SEZER

Klasikleşmiş kitapların hayatımıza erkenden giren asi ve söz dinlemez kahramanları tamamen farklı bir çocukluk yaşayarak bizi şaşırtırken, dünyaya farklı bakabilmenin tohumlarını da içimize atarlar. Peter Pan'ı, Tom Sawyer ile can dostu Huckleberry Finn'i ve Uzunçorap Pippi'yi kim unutabilir!..

Kitapları kendi başıma okumaya başlayalı herhalde 65 yıl olmuştur. O günden bugüne gözde çocuk kitaplarım pek değişmedi: *Peter Pan*, *Tom Sawyer ve Huckleberry Finn*. Peter Pan 1948-1949 yıllarında İspanyol kadın dergisi *La Familia*'da renkli, resimli ve İspanyolca yayımlanıyordu. Türkçesi de fasiküller halinde derginin eki olarak veriliyordu.

J. M. Barrie adındaki İskoç yazarın 1904'te sahnelenen oyunu, 1911'de romanlaştırılmıştı: *Peter Pan ve Wendy*. Wendy kardeşleriyle evde yalnızdı. Anne babası tiyatroya gitmişti. O sıra eve bir çocuk geldi. Uçuyordu. Gölgesini evin köpeği ısırıp yırtmıştı. Wendy gölgeyi dikip ütiledi. Sonra kardeşleriyle birlikte bu uçan çocuğu dinleyip uçmayı denediler. Hep birlikte Yokülke'ye gittiler. Yokülke'de bir korsan vardı ve evden kaçmış çocuklar. Wendy o çocuklara analık etti. Sonra bütün çocukları alıp eve döndü. Ve büyüdü.

Peter, Yokülke'de peri kız arkadaşı Tenekeci Çıngırak'la kaldı, büyümedi. Bir gün Wendy'nin kızının odasına geldi. O zaman sordum kendime, Peter kadar özgür olmak kızlara yasaak mıydı? Kızlar büyüme zorunda mıydı? Biraz içim burulsa da Tenekeci Çıngırak'ın Wendy'den daha mutlu olduğunu düşünüyordum.

"Özgürlük" sözcüklerle dile getiremediğim bir kavramdı henüz. Büyümek istemeyen bir çocuktu Peter. Oysa büyümek, istediğini yapabilmenin tek yolu du benim için. Yoksa büyümek yanlış mıydı?

Tom Sawyer'ın Maceraları ta 1876'da yazılmış

ama ben onu 1950'lerde tanıdım. Onun can arkadaşı Huckleberry Finn, oğlumun ve torunumun gözdesi oldu. Kural dinlemeyen çocuklardı bu yoksul çocuklar. Ana babaları da yoktu. Yoksulluğun keyfini çıkarıyorlardı.

Mark Twain'in mizahı mı güzelleştiriyordu onların kural dinlemeyişini?

Tom Sawyer'ın kardeşi Sid uslu ydu, söz dinlerdi; peki neden sinsi, sümsük görünüyordu gözümüze? Tom Sawyer ve Huckleberry Finn sonunda zengin de oluyordu... Yoksa söz dinlememek mi iyiydi? Bu maceraların devamı yazıldı yıllardır. Çocuklar çok sevdi bu haylazları.

Farkındasınız, bu kahramanlar hep erkekti. Kızların hakkı yok muydu yaramazlığa? Neyse ki Astrid Lindgren benim doğduğum yıllarda yazmış bir başıboş kız kahramanın, Pipi Uzunçorap'ın maceralarını. Babası deniz dibini boylamış bir denizci, annesi gökte bir melek olan

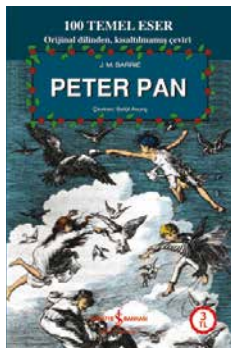
Pippi, küçük bir kasabanın ucundaki villasında bir başına yaşamaktadır. İçi altın dolu büyük bir bavulu vardır. Bir maymunu, bir atı ve upuzun çorapları da. Komşu evin çocuklarıyla tanışmasından sonra iki de arkadaşı olacaktır.

Olağanüstü bir güce sahip, becerikli, hazırcevap, iyiliksever ama sıradan insanlara göre hayli tuhaf Pippi'nin öyküsü, Astrid Lindgren'e dünya çapında bir ün sağladı. Pippi Uzunçorap en sevilen ve akıldan çıkmayan roman kahramanlarından biri oldu. Hem Türkçeye benim çocuklarımın doğduğu yıllarda, (benim için pek geç) çevrildi. Hem nedense Türkiye'de pek yaygın bir ün kazanmadı. Yurtdışında kitapların bazılarında ırkçı tavır olduğu iddiaları gerçek miydi bilmiyorum. Ama galiba Pippi'nin altınları okura biraz itici geldi.

Asıl soru şu: Bizim çocuklar için yazılmış özgür kahramanlarımız yok mu? Keloğlan tek mi?

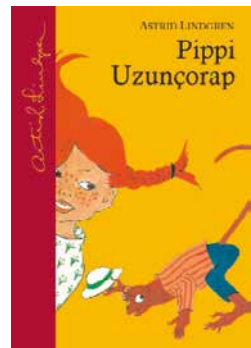
Peter Pan
James Matthew Barrie
Çeviren: Betül Avunç
İş Kültür Yayınları, 184 sayfa

Tom Sawyer'ın Serüvenleri
Mark Twain
Resimleyen: William Dean Howells
Çeviren: Nihal Yeğınobalı
Can Çocuk Yayınları, 288 sayfa

Pippi Uzunçorap
Astrid Lindgren
Resimleyen: Ingrid Van Nyman
Çeviren: Ali Arda
Doğan Egmont Yayınları, 136 sayfa

Çocuklara ve gençlere insan hakları

Nilay YILMAZ

Gençlere hitap eden Pusula ile 6-13 yaş arası çocuklara hitap eden Pusulacık, birer insan hakları eğitimi kılavuzu. Kolektif bir çabayla ve ciddi araştırmalar temelinde oluşturulan kitaplar, çocuklar ve gençler arasında insan hakları bilincini interaktif yollarla geliştirmeyi hedefliyor.

Avrupa Birliği'nin siyasete dair tutumlarla ilgili araştırma sonuçları, gençlerin siyasete karşı kayıtsız ve ilgisiz olduklarına dair genel kanyı tersine çeviriyor. Bu araştırma sonucunda, yaptıkları çalışmalarda ve eğitim süreçlerinde ortak sorumluluk aldıklarında, işlenen temalar anlamlı ve ilgi çekici bir şekilde sunulduğunda, gençlerin enerjilerini bu alanda kullanmakta aslında oldukça istekli oldukları ortaya çıkmış. Bu ve buna benzer araştırmalar sadece işsizlik ve suç konusu gündeme geldiğinde anımsanan gençlerin, aslında pek çok alana ilgi duyduklarını söylüyor. İnsan haklarının korunmasında, çevre bilinci mücadelesinde, ırkçılık ve cinsiyet konularında eşit olmayan uygulamalarla karşılaştıklarında, hükümetlerinin aktif olmasını istedikleri anlaşılıyor.*

HAKLARIMIZ İHLAL EDİLDİĞİNDE

Şiddet, yoksulluk, küreselleşme, çevre, kanunsuzluk, ekonomik eşitsizlik gibi her sorunda insan hakları ihlalleriyle karşılaşırız. Farklı değer sistemleri ve ideolojiler bu sorunları farklı şekilde algılıyor ve sunuyor. Görüş çatışması olarak ortaya çıkan bu algı farklılıklarına bakış, temelde aynı

öfkelere dönüştürme, kırgınlık, kızgınlık, gücenme, içine çekilme, haksızlığa uğrama ya da aşağılanma duygularıyla hak arayışında olma ve kendimizi haklı çıkararak bu yolla üstün olma isteğimiz ve hevesimiz, zamanla bilinç kaybımıza neden olur. Şikâyet etme, eleştirme, yargılama ve etiketler yapıştırma ile devam eden bu süreçte direnç vardır; var olanla mücadele etme ve savaşıma vardır. Oysa insan içten içe bilir ki direnç direnci yaratır ve en katı, değişime en fazla direnen yapılar en önce çökerler. Ama insan yine de kendini direnmekten alamaz ve gittikçe sertleşir; direnç gösterdikçe ve sertleştikçe kendini insanlardan, kendinden ve var olan durumdan ayırır. Ayırma hissi güçlendikçe, ayrı dünyalar düşüncesine bağlanır. Oysa ancak teslim olmakla, onları kabullenmekle yaşama, değişime ve dönüşüme açılabilir insan kendini. Ve elbette burada sözü edilen teslimiyet ya da tepkisizlik, eylemsizlik demek değildir; zayıflık da değildir, aslında gerçek güçtür. Çünkü eyleme geçmek kendiliğindedir. Hayatta kalmak için savaşmak değil, bilinçli ve farkında olmak önemlidir.

Pusula (Gençlerle İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu) ve Pusulacık (Çocuklara Hitap Eden İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu)

mevcut durumdaki algı ve anlayışı fark etmeyi, direnç göstermemeyi, aynı fikirde olmasa da kendinden farklı olana değer vermeyi ve eyleme kendiliğinden geçebilmenin koşullarını oluşturmayı amaçlayan kitaplar. *Pusulacık*'ın temel aldığı görüş, Alman sosyolog ve eğitimci Lothar Krapmann'ın, çocuklar "*şimdi ve burada yaşamaktadır*," kavramıdır. İtalyan ressam Domingo Notarodan da duyduğum, "*Çocuklar şimdimizdir, geleceğimiz değil. Şimdi yoksa gelecek de yoktur*," vurgusu ile çok örtüşen bu yaklaşım, sorun tespitinde ve çözüm arayışında çocukları/gençleri yok saymamaya dikkat çekiyor. Onlara günümüzün genç yurttaşları olarak bakmanın, kendi yaşamlarıyla ilgili pek çok konuda onları yetkin hak sahibi olarak görmenin gerekliliğini vurguluyor. Bir başka deyişle, onlara direnmemeye, onlarla ve sahip oldukları düşüncelerle savaşmamaya, aksine varlıklarını kabullenmeye çağırıyor.

SORUNLARA ADALETLİ ÇÖZÜMLER

Pusulacık, 2002'de Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen *Pusula*'nın felsefesini ve eğitim yaklaşımını esas almış. Kitapların tek farkı, hedef kitleleri.

Pusula gençlerin kendisine bizzat hitap ederken, *Pusulacık* 6-13 yaş grubu çocuklarla çalışan eğitimcilere ve anne babalara yönelik bir kitap. İnsan hakları eğitimi ile ilgili 40 etkinlik içeriği sunan, bunları oyunlarla ve farklı çalışmalarla destekleyen kılavuz, son 10 yılın insan hakları ve çocuk hakları tartışmalarında öne çıkan konulara (yurttaşlık, demokrasi, ayrımcılık, eğitim ve serbest zaman, çevre, aile ve alternatif bakım, toplumsal cinsiyet eşitliği, sağlık ve refah, medya ve internet, katılım, barış ve çatışma, yoksulluk ve sosyal dışlanma, şiddet vb.) odaklanıyor. Konular, çocukların aktif katılımı ile tartışılıyor; grup etkileşimleri, grup üyeleri arasındaki önyargılı yaklaşımları da azaltacak yöntem ve teknikler içeriyor. Rol oynama, öykü anlatma, tartışma, simülasyon, resim yapma, kolaj, oyun vb. yöntem ve teknikler etkinliğin konu başlığına ve zorluk derecesine göre çeşitlilik gösteriyor. Her etkinliğin başında, hedeflenen yaş grubu, odaklanılan konular, çalışmanın zorluk derecesi, grup büyüklüğü, malzemeler ve amaçlar/kazanımlar belirtiliyor. Ardından yönergelerle çalışmanın nasıl yapılacağı adım adım anlatılıyor. Çalışmaların içeriği ve uygulama yöntemleri kreş, çocuk yurdu, çocuk kampı, okul ve evde yapmaya uygun. Beş bölümden oluşan kitapta insan hakları ve haklar eğitimi, kitabın örgün ve formel olmayan ortamlarda nasıl kullanılacağı, 40 pratik etkinlik, temalarla ilgili arka plan bilgisi yer alıyor.

HEPİMİZ EŞİTİZ

Avrupa Konseyi tarafından 2007'de *Compassito* adıyla yayımlanan *Pusulacık*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları (ÇOÇA) tarafından 2010'da Türkçeye kazandırıldı. Kılavuzun hem orijinali hem de Türkçe uyarlaması, içeriğinin ve çıkış amacının ruhuna uygun olan yöntemle, yani bir ekip çalışmasıyla ortaya çıkmış. Bu "Dikte etme, model ol," yaklaşımının etkinliklerde de vurgulanması, kitabı benzer kılavuzlardan farklı kılıyor. Tartışmalarda ve diğer uygulamalarda "kolaylaştırıcı" olarak görev alacak olan yetişkinlerin de bu süreçte belirlenen konuya dair kendi düşüncelerini, duygu ve önkabullerini analiz etmesine olanak vermesi açısından da kitap bir model olmayı sürdürüyor. Bu sayede, çocukların hem grup içinde yer alan arkadaşlarının hem de

kolaylaştırıcı görevindeki yetişkinin görüşleriyle buluşması, bunları kendi görüşleriyle karşılaştırması, analiz etmesi, anlaması, hoşgörmesi ve çözüm sürecine bu farkındalıkları da dâhil etmesi mümkün oluyor. Bu da kitabın örtük kazanımlarından yalnızca biri.

Bugüne kadar 2000'den fazla eğitimiye ücretsiz dağıtılan kitabı edinmek isterseniz ÇOÇA'yla iletişime geçebilirsiniz. Kitapçılardan ücret karşılığında da satın alınabilen *Pusulacık*'i ÇOÇA'nın internet sayfasından kitap formatında indirmek de mümkün. *Pusula*'ya da aynı şekilde ulaşabilirsiniz.

HOŞGÖRÜ ÖĞRETİLEBİLİR Mİ?

Gençlerle İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu - Pusula da açık ve katılımcı bir üretim sürecinin ürünü. E-posta ve internet aracılığıyla yapılan duyuru ile oluşturulan referans grubunun, kitabın yazarlarını süreç boyunca desteklemesi, bu kılavuzun sadece Avrupada değil dünya üzerindeki farklı ülkelerde de kolaylıkla kullanılmasına olanak vermiş. Alanlarında uzmanlığa sahip sivil toplum örgütlerine danışmak onla-

ilk aşaması. Biliyoruz ki eleştirel düşünceye, savunuculuğa, sorumluluğa, hoşgörüyü ve başkalarına saygıya dair tutumlar ve değerler öğretilmez, bunların mutlaka deneyimlenmesi gerekir. Ve yine biliyoruz ki hakların temel insan ihtiyaçlarından kaynaklandığını anlayan, başkalarının düşüncelerine direnç göstermeyen ve onlara empati duyup anlamaya çalışan bir çocuk ya da genç ancak, kendisi kadar başka insanların da haklarının savunulması adına sorumluluk üstlenebilir. O yüzden direnç göstermekten çok, gücünü kendine benzemeyene değer vermektense alan bir algı oluşturabilme çabasıdır aslolan. Çatışmadan, savaşmadan ve direnç göstermeden gerçekleşen "kendiliğinden eylemleri" besleyecek arkaplan bilgisi, görgüsü ve algısı; bireye bilinçliliği ve farkında olmayı kazandıracak *Pusula* ve *Pusulacık* gibi kılavuzların, bunu kullanan gençlerin ve yetişkinlerin çoğalması ile mümkün olacaktır. Çünkü bir başka dünyaya ancak bir başka algı biletisiyle yolculuk edebiliriz.

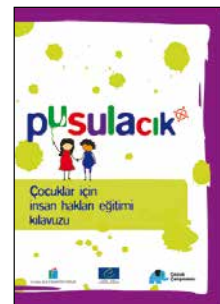
Pusula - Gençlerle İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu
Kolektif

Çeviren: Burcu Yeşiladalı
Bilgi Üniversitesi Yayınları, 418 sayfa

Pusulacık - Çocuklar İçin İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu
Nancy Flowers

Çeviren: Metin Çulhaoğlu
Bilgi Üniversitesi Yayınları, 312 sayfa

Kendin olabilmek güzel

Kutlukhan KUTLU

Terry Pratchett'ın Diskdünya serisinde özel olarak çocuklara yönelik yazdığı Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri, iktidarlardan tutun da kendi at gözlüklerimize kadar elimizi kolumuzu bağlayan her şeye sayısız muzip çuvaldız batırmaktan geri durmuyor.

Kedi olmaktan daha özgür bir şey var mı?

Terry Pratchett'ın *Muhteşem Maurice* kitabına adını veren akıllı kedi Maurice de sık sık kedi olmanın, dahası "kendi olmanın" güzelliklerinden dem vuruyor. Sonuçta özel bir kedi o: Kendi başının çaresine bakabilme konusundaki alışılmış kedisel donanımı hariç, bir de bilinci, farkındalığı, aklı var. Konuşabiliyor; hem insanlarla hem de tıpkı kendisi gibi bir şekilde farkındalık sahibi olmuş bir grup fareyle. Konuşabilmek demek özgürlüğüne özgürlük, fırsatlarına fırsatlar katabilmek demek onun için. Ne de olsa, "İnsanların düşlerini biliyorsanız, onları kullanabilirsiniz."

Maurice de akıllı fareleri yanına katmış, bir insan çocuğu da kandırmış, köy köy dolaşp meşhur *Fareli Köyün Kavalcısı* masalını uygulamaya koyuyor: Fareler köyü basıyor, sonra çocuk ortaya çıkıp köyü bu veba taşıyıcılarından kurtarmak için kavalını çalarak fareleri köyden uzaklaştırıyor. Cepler parayla doluyor.

Ama derken bu kurnaz, çıkarıcı ve özgürlüğüne düşkün kedinin, öykünün bir noktasında Diskdünya'nın en ünlü karakterlerinden olan Ölüm'le karşılaşmasına tanık oluyoruz. Farelerden birini almaya gelmiş Ölüm'e, fareyi kurtarmak için kendi canlarından birini feda ettiğini görüyoruz.

Ölüm bile şaşıyor: "Bir kedi olarak sana hiç yakışmıyor, Maurice. Çok şaşırdım."

"Ben de şok oldum efendim," diye ona hak veriyor Maurice.

KEDİ OLMAKTAN ÖTESİ

Öykü boyunca Maurice'in zekâsıyla ve kurnazlığıyla insanların dünyasında herhangi bir kediden çok daha fazla seçeneğe sahip, çok daha

özgür olduğunu görüyoruz görmesine, ama kahramanımızın belki de en özgür anı tam da bu aslında; yani "kedi olmanın" kendince (ve hatta Ölüm'ce!) kabul edilmiş tanımının dışına adım atabildiği, kendini şaşırtmayı başarabildiği an. Kendini aşabildiği an.

Peki ya fare olmaktan daha kısıtlanmış bir şey var mı?

Hele ki farelerin köyden köye veba taşıdığı korkusuyla acımasızca avlandığı, fare avcılığının epey geçerli bir meslek olduğu bir dünyada.

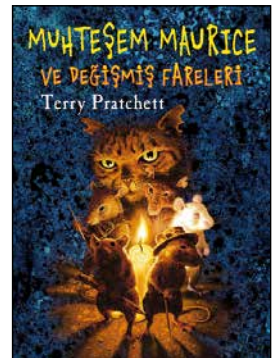
Aslında bu öykünün ilk akıllı hayvanı Maurice değil, fareler. Büyücü üniversitesinin çöplüğünden büyümlü artıklar yiyerek zekâ ve farkındalık geliştirmiş, konuşma ve okuma becerisine sahip olmuşlar. Ve Maurice'in aksine, bireysel olarak kendi başlarının çaresine bakmaya çalışmıyorlar: Hep beraber güzelce (avlanmadan!) yaşayabilecekleri bir toplum kurma idealleri var. Maurice'in çevirdiği dolabın parçası olmaktan çok da memnun değiller; sık sık bu konuda ona muhalefet ediyorlar.

Akıllı fareler ise büyük sınavlarını, "karanlık taraf"ı, yeni geldikleri Dürüm Hamamı kasabasındaki "fare kral"da buluyorlar: Tek bir zihne sahipmiş gibi hareket eden, dahası diğer fareleri de zihin yoluyla kontrol eden Örümcek adındaki bu fare kral, tüm fare toplumu için bir yandan, evet, uyum demek, ama öbür yandan da mutlak itaat demek, kendi aklına sahip olmamak demek. Amacı insanlığa savaşı açmak olan bir varlık Örümcek; sadece kendi grubunun kurtuluşu peşinde yani. Akıllı fare kahramanlarımızın "hareketi" ise Örümcek'le bu karşılaşmanın ardından, insanlarla barış ve eşitlik içinde bir arada yaşama idealine daha sıkı tutunuyor. Özgürlüğü de, huzuru da bu yolla elde ediyorlar.

Diskdünya serisinde özel olarak çocuklara yönelik yazılmış bu macera, Terry Pratchett'ın her zamanki mizahı ve yaratıcılığıyla dolu. Varoluş savaşı veren zeki bir fare toplumu, kendini onlara tanrının lütfuymuş gibi sunan kurnaz bir kedi ve epeyce saf bir insan çocuğun macerasından çok, zekice bir *Fareli Köyün Kavalcısı* parodisi yaratırken, iktidarlardan tutun da kendi at gözlüklerimize kadar elimizi kolumuzu bağlayan her şeye sayısız muzip çuvaldız batırmaktan geri durmuyor İngiliz yazar. Hatta farelerle insanlar birlikte bir fare ütopyası kurmayı başardığında bile geri adım atmıyor: "Ve herkes 'Ne kadar da kusursuz, ne kadar iyi organize edilmiş, ne kadar muhteşem!' der. Ve sonra çoğu kendi köylerine dönerler, kapılar kururlar, zehirler bırakırlar; çünkü bazı zihinleri baltayla bile değiştiremezsiniz. Ama birkaçı dünyayı bambaşka gözlerle görmeye başlarlar."

Evet, tablonun geneline bakınca biraz ümit kırıcı belki ama... Tüm o muzip iğnelemelere rağmen, sadece fare ütopyasından dolayı değil, o "birkaçı"ndan dolayı aslında umut, mizah ve yaşama şevkiyle dolu, hem çok eğlenceli hem de ilham verici bir hikâye bu.

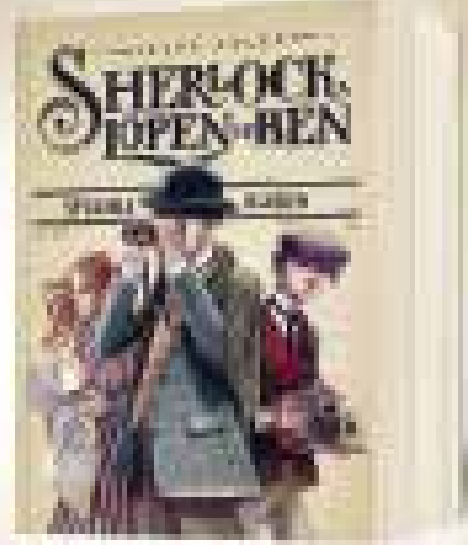
Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri
Terry Pratchett
Çeviren: Niran Elçi
Tudem Yayınları, 320 sayfa

SHERLOCK, LÜPEN VE BEN

SIYAHILI KADIN

Sıradışı üç çocuk! Geleceğin ünlü dedektifi ile büyük hırsızı bir ataya geliyor ve gizemler çözüyor.

Edebiyat dünyasına damgasını vuran güçlü karakterler,
çocukluk yıllarında katışlaştıyorlar!

Bir ağaç gibi tek ve hür...

M. Banu AKSOY

Tobie Lolness, bir meşe ağacında kurulan diktatörlüğün öyküsü. Jo Mitch adındaki bir sınır muhafızı baskı ve zor kullanarak ağaçta kendi kurallarıyla işleyen bir diktatörlük kurmuş. Kâğıt yasaklanmış, gazeteler yasaklanmış. Ona karşı söylenen her söz, onun yaptıklarını eleştiren herkes cezalandırılmış.

Bir varmış, bir yokmuş. Jo Mitch adında bir sınır muhafızı varmış. Ehli-leştirildiği iki yaprak bitiyle bir kovukta yaşamış. Sınırdan çıkan karışıklıklardan sonra Jo Mitch yaprak bitlerini harekete geçirmiş ve bir siper kazmaya başlamış. Bu girişimiyle Ağaç Konseyi'nden övgü almış. Ona sadece Sim Lolness adında bir bilim insanı karşı çıkmış. Jo Mitch'in yaşadığı doğaya (ağaca) zarar verdiğini, ağacın damarlarını kestiği için ağacı tehlikeye soktuğunu söylemiş. Fakat onu kimse dikkate almamış.

TOBİE DE BİR ÇAPULCU

Jo Mitch, başarısını fırsat bilip ev kazmak için bitler yetiştirmeye karar vermiş. Giderek güçlenmiş; ağaçtaki bütün tünel kazma işlerinin arkasında bulunan büyük bir bitki biti yetiştiricisine dönüşmüş. Sim Lolness, ana gövdede kazılan büyük tünele de karşı çıkmış. "Bu tünelin eleştirilebileceği daha önce kimsenin aklına gelmemişti. Kanıt, tünelin adı, 'İlerlemenin ekotüneli' idi." On beş yıllık bir süre içinde Jo Mitch baskı ve zor kullanarak ağaçta kendi kurallarıyla işleyen bir diktatörlük kurmuş. İnsanlar karın tokluğuna, aşağılanarak, zulüm görerek onun emrinde çalıştırılmaya başlamış. Kâğıt yasaklanmış; gazeteler yasaklanmış. Jo Mitch'e karşı söylenen her söz, onun yaptıklarının yanlış olduğunu söyleyen herkes cezalandırılmış. Ağacın aydınları hapse atılmış. Jo Mitch doğa kıyımıyla insan kıyımını eşzamanlı götürmüştü. Jo Mitch'in gücüne güç katmak için ihtiyacı olan tek bir şey kalmış. Tobie Lolness'in büyük kaçıışı da işte böyle başlamış.

Ucundan azıcık söz ettiğim bu maceranın yaşandığı yer bir meşe ağacı... Yazar Timothée de Fombelle, meşe ağacının üzerinde bir yaşam kurgulamış. Ağacın kabuğunda, özsuyuyla, üzerindeki likenlerle, böceklerle

yaşayan milimetrik bir halkın öyküsünü iki ciltlik *Tobie Lolness* macerasında anlatmış.

Öykünün kahramanı Tobie, 1,5 milimetre boyunda, 13 yaşında bir oğlan. Babası Sim Lolness, ağaç halkının ve Ağaç Konseyi'nin saygı duyduğu, sümüklüböcekleriyle meşhur Alçak-Dallar'dan gelme bir bilim insanı, araştırmacı, düşünür ve doğabilimci. Annesi Maïa ise Doruklar'ın büyük bölümüne sahip, zengin, toprak (daha doğrusu liken plantasyonları) sahibi ailelerinden birinin tek kızı.

Tek amacı ağacın canlı olduğunu kanıtlamak olan Profesör Lolness, günün birinde önemli bir keşif yapar: Ağacın içinde gezinen özsu büyük bir enerji barındırmaktadır ve bu enerjiyi kontrol altına almak, ağaçtaki yaşamı kökünden değiştirecektir. Ancak Sim Lolness Ağaç Konseyi'nin karşısına çıktığında, ağacın selameti adına, bu büyük sırrı asla açıklamayacağını söyler. Ortalık karışır. Öyle ki sonunda Profesör Lolness ve ailesi Aşağı-Dallar'a sürgüne gönderilir. Bu hikâye aslında bütün macera içinde çok küçük bir bölümü kapsıyor. Kitabın ilk bölümü, Tobie'nin kaçıışıyla başlıyor. Bir süre avının yürek çarpıntısıyla okuduğumuz kaçıp kovalamaca, roman boyunca aynı tempoyla sürüyor.

Timothée de Fombelle, romanı için karakter üretirken hiç de pinti davranmamış. Romanın başkahramanı Tobie, babasından zekâsını, annesinden kararlılığını almış, gözüpük bir delikanlı. Kaçak olduğu süre boyunca karşılaştığı zor durumlarda gösterdiği zekâ ve aldığı

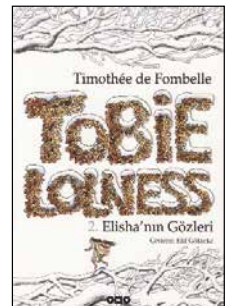
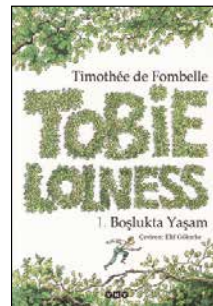

kararlarla bunu ispatlıyor. Diğer karakterler ise akıl, aptallık, hırs, kibir, açgözlülük, dostluk, sadakat ve ihanet gibi özelliklerle biçimleniyor.

Tobie, bir meşe ağacında değil de aramızda yaşayan biri olsaydı, büyük olasılıkla Gezi Parkı Direnişi'nde renkli bir çapulcu olurdu. Mesele, "üç-beş ağaçtan fazlası" olurdu onun için de. Kaldı ki, bırakın ormanı, bırakın üç-beş ağacı, yaşam döngüsünde bir tek ağacın bile ne kadar önem taşıdığı, bir ağacın bile başlı başına bir dünya olduğunu öğreniyoruz *Tobie Lolness*'tan. Bundan sonra bir ağaç gördüğünüzde ona eskisinden çok ama çok farklı bir gözle bakacaksınız. Kesin bilgi.

Tobie Lolness
Boşlukta Yaşam
Timothée de Fombelle
Çeviren: Elif Gökteke
Yapı Kredi Yayınları, 356 sayfa

Tobie Lolness
Elisha'nın Gözleri
Timothée de Fombelle
Çeviren: Elif Gökteke
Yapı Kredi Yayınları, 388 sayfa

Ağaçlar, uykular, sincaplar...

Şiirsel TAŞ

Doğan Gündüz, Emirgan'dan yola çıkan iki sincabın, kaçan uykuların peşinden Sivri Ada'ya dek uzanan macerasını anlatırken, kentten budana budana geriye kalan son mekânlar arasında bir yolculuğa çıkarıyor okuru. Kentimiz daha fazla yok olmasın, uykularımız geri gelsin diye...

Şehr-i İstanbul'un dili olsa da anlatsa, herhalde, üzerinde yaşayan ve kendi yapıp ettikleri karşısında yine kendi söylenen bu yıkıcı iki ayaklı türün dediğinden çok daha fazlasını dilendirirdi. Ya da daha iyisi, boşu boşuna çenesini yormak yerine, üstüne yapışıp da kanını emen asalaklardan kurtulmak için şöyle bir silkelendirirdi. Eğer yapabilseydi... Lakin şehr-i İstanbul'un ne dili var ne de silkelenebilme yetisi. Dolayısıyla vur abalıya!

Gündemimize ve gündelik dilimize kurum kurum kurulmuş iki malum dönüşüm var: Biri, geri dönüşüm; öteki de kentsel dönüşüm. İlki, insanın kendi ürettiği pisliği "ne yapsam etsem de pislik olmaktan çıkarsam, yoksa kendi pisliğim içinde boğulacağım," kaygısına dayanıyor. İkincisiyse, kentin geçmişini, güya insan için ama aslında "insana rağmen" silip atıyor. Hâl böyle olunca uykular kaçıyor (ya da tam tersine, insan başını yorganın altından çıkarıp da güne başlamak istemiyor).

TARÇIN İLE KİMYON

Elbette, birilerinin kaçan uykuların peşine düşmesi gerek; Doğan Gündüz'ün kitabındaki iki sincap gibi. Emirgan Korusu'nda doğup büyüyen Tarçın ile Kimyon, parka gelen bebeklerin ortak b i r

derdi olduğunu fark eder: uykusuzluk! İki sincap kaçan uykuların nereye gittiğini öğrenmek ve onları geri getirmek için, güvercinin tavsiyesi üzerine Galata Kulesi'ne danışmaya karar verir. Öyle ya, Galata Kulesi bütün İstanbul'u izleyebildiğine göre, çocukların kaçan uykusunun da nereye gittiğini görebiliyordur herhalde.

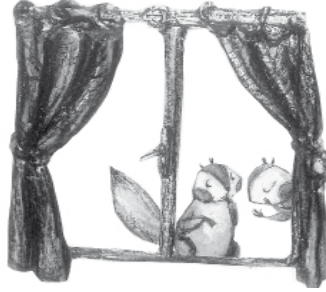
Boğaz kıyısında ilerleyen iki sincabın ilk durağı Yıldız Parkı'dır. Uzun yıllar önce birleşik tek bir ormanken, zaman içinde ağaçları kesile kesile iki küçük ağaçlık alandan ibaret kalmıştır Emirgan Korusu ile Yıldız Parkı. Yıldız Parkı'ndaki bir Ginkgo ağacına tırmanan Tarçın, Boğaz'ın karşı kıyısında "beton binaların arasında vaha gibi, erguvan ağaçlarının yer yer mora boyadığı yemyeşil bir koru görür" ve buranın bir zamanlar "sincaplar ormanı" olarak bilinen Fethi Paşa Korusu olduğunu öğrenince şaşırır: "Bir koru nasıl oluyor da içinde yaşayan tek bir canlının adıyla anılıyor? Tamam, sincapların sayısı azalmış olabilir ama belli ki orada yaşayan bir sürü kuş, ağaç, çiçek var!" Tam da bu noktada gerçek bir ikilem yaşar iki kardeş: "Bizleri bu kadar hor gören insanların bebeklerine yardımcı olmaya değer mi?"

Sonunda Galata Kulesi'ne varırlar ama bekledikleri açıklama yerine gizemli bir yanıt alırlar kuleden. Dolmabahçe'deki saat kulesinin önünden Sivri Ada'ya doğru giden bir vapurdan söz eder kule. Ve eğer vapurun kaçan uykularla bir bağlantısı varsa, bunu olsa olsa Sahaflar Çarşısı'ndaki Şair'in bilebileceğini söyler;

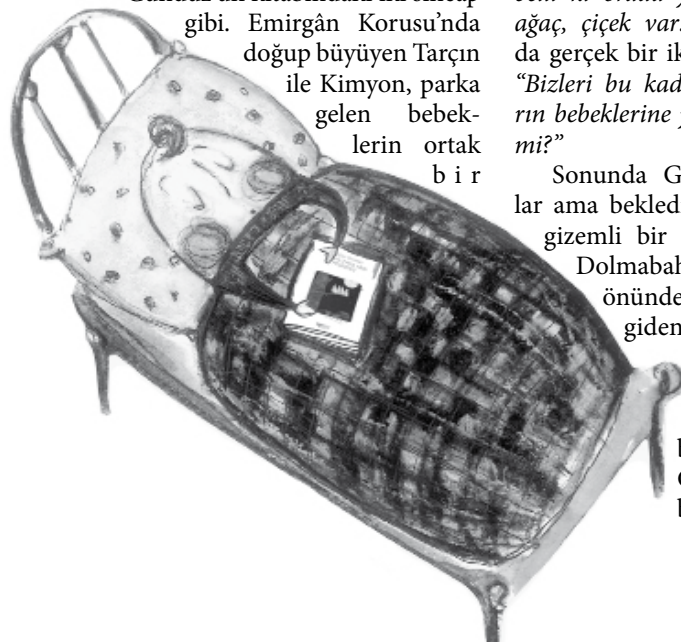
"Bu kadar hoyrat bir yaşamda uykuya yer kalır mı?" diye soran Şair'in.

Doğan Gündüz, Emirgan'dan yola çıkan iki sincabın, kaçan uykuların peşinden Sivri Ada'ya dek uzanan macerasını anlatırken, kentten budana budana geriye kalan son mekânlar arasında bir yolculuğa çıkarıyor okuru. Daha kitabın başında yazarın kısa biyografisini okurken, çocukluğunu "kentsel kayıp" sürecinin ivme kazanmasından önceki dönemde yaşamış kuşaktan birinin sesini duyacağımızı anlıyoruz. Duyuyoruz da nitekim; zira yoğun bir nostalji duygusu hâkim öyküde (gönül isterdi ki bu ses "öğreten yazar" tonundan hiç değilse bir ölçüde sıyrılabilirdi).

Gelgelelim, kitabın hedef okur kitlesi adı geçen mekânlardan (Galata Kulesi, Sultanahmet, Süleymaniye'deki Botanik Bahçesi, Beyazıt'taki Sahaflar Çarşısı, Durusu...) ne kadar haberdardır bilinmez. Kim bilir, belki de kitap eşliğinde çocuklara bir eski İstanbul turu yaptırmanın faydası olur. Hâlâ "yerli yerinde duran bir yerler" varken... Ve daha ne kadar süre duraçağı meçhulken...

Kaçan Uykuların Peşinden
Doğan Gündüz
Resimleyen: Elif Deneç
Can Çocuk Yayınları, 112 sayfa

Eski bir çapulcu: Mahatma Gandhi

Şeref BİLSEL

Kazuki Ebine, çizgi romanında hem Gandhi'nin hayat hikâyesindeki dönemeçleri gösteriyor, hem de dikkatimizi dağıtmadan bir siyasinin, düşünürün serüvenine ortak ediyor bizi. Pasif direnişin, sivil itaatsizliğin tarihine bir de Hindistan'ın bağımsızlığı üzerinden bakmak için...

İnsanın huzuru, refahı, onuru için uzun yol yürümüş, pek çok zorluğa karşı direnmiş öncüler vardır. Bu insanların hayat hikâyeleri her dönemde okunacak ve insanın vicdanını, merhametini, onurunu işaret eden bir yol levhası gibi takip edilecek derslerle yüklüdür. Mahatma Gandhi de bunlardan... İnsanı, adaleti, gerçeği savundu bütün ömrünce. Sadece Hindistan'ın bağımsızlık hareketinin lideri değildir o; ezilen, sömürülen, kaderini, geleceğini tayin hakkı elinden alınan insanların, dolayısıyla halkların da ruhani liderleri arasındadır. 2010 yılında basılan *Mahatma Gandhi* çizgi romanı bugün içinde bulunduğumuz ortamı daha içeriden anlamamızı kolaylaştırıyor. Kim için, kimlerle, neye karşı, nasıl mücadele edildiğinin örnekleriyle dolu kitap. Bir insanın kendi keyfinden, gündelik heyecanlarından uzaklaşarak toplum için yürüdüğü uzun yolu önümüze seriyor. Hapiste bile ülkesini ayağa kaldırma gücüne sahip Gandhi bugünü açıklar mahiyette şöyle sesleniyor: “Zayıf olan asla başılayamaz. Başlamak gücünün özelliğidir.” Sivil itaatsiz biriydi Gandhi, her türlü şiddete karşı insanlığı yanına alarak direnmiş bir erdemli kahraman.

Kazuki Ebine bu çizgi romanda hem Gandhi'nin hayat hikâyesini be-

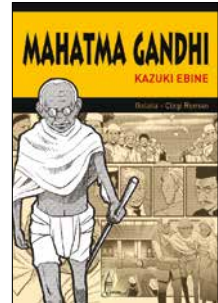
lirleyen önemli olayları, dönemeçleri bizlere gösteriyor, hem de özenli kurgusuyla dikkatimizi dağıtmadan bir siyasinin, düşünürün odağında olduğu bir serüvene çıkartıyor bizleri. Vaktiyle mahcup, topluluk karşısında konuşamayan birinin zamanla içinde bulunduğu topluluğu nasıl yönlendirdiğine tanıklık ediyoruz. Bir yandan da dini öğretilerin insanlara yönelen evrensel mesajları (sabretmek, öldürmemek, öfkelenmemek, sevmek vs.) eşlik ediyor yürüyüşümüze. Hindistan'daki kast sistemine nasıl karşı çıktığı birbirini takip eden olaylar üzerinden ustalıkla aktarılmış. İnsan kardeşlerine yardım etmek için para almamalıdır anlayışı, bütün insanlığı Gandhi'ye kardeş ve yol arkadaşı kılmış.

Bir Hindu olarak başladığı serüvenini bütün insanların dönüp bakacağı onurlu hâtıralarla dolu bir direniş antolojisine dönüştürmüş Gandhi. Kara kanunlara, insanlığa giydirilmek istenen tasmalara karşı kibirlenmeden, büyülenmeden sabırla mücadele etmiş. Kitabı oluşturan çizimler yazının donmuş, esnemeyen çehresine zihinde kalıcı hareketler, görüntüler eklemiştir. Bugün, Gezi Parkı'ndan yurdun tamamına yayılan hareketin içindeki pasif direniş (*duradam*) ve sivil itaatsizlik etrafında adlandıracağımız silahsız başkaldırı unsurları, 20. yüzyılda en somut biçimde Gandhi gibi birkaç insanın hayatı etrafında biçimlendi. Terör ve şiddet olmadan, pasif direniş ve sivil itaatsizliği “aktif bir silah”a dönüştüren liderlerden biriydi o. İnsan için, insana rağmen, insanlarla yol aldı.

Kendisine zulmedenlere ceza verilmemesi için yalvaran bir kahramanın adım adım kendi topraklarından başlayıp zamanla bütün ezilmiş insanları, halkları kendine çeken mücadelesine tanık oluyoruz.

Gandhi bize, dünyada görmek istediğimiz değişimi önce bizim yaşamamız gerektiğini söylüyor. İngilizlerin zorba kuralları ve vergi sistemi altında sömürülen, ezilen çiftçilerin acı ve umutsuzluğunu ortadan kaldırmak için sistemi bütünüyle boykot etmek gerektiğini söylüyor. Böylece tuz yolculuğunu, tuz kardeşliğine dönüştürüyor; insan tuzsuz yaşayamaz, bilinir. Biraz tuz için on binlerce insanın yürüyüşüne karşı, “Neden bu insanlar biraz tuz için galeyana geliyorlar?” diyen yöneticiler bugün de var maalesef. (Neden bu insanlar üç-beş ağaç için direniyor?) Oysa Gandhi ve yol arkadaşları bu “tuz” ile İngiliz İmparatorluğu'na başkaldırıyor. Bir imge tuz, zamana karşı direnen bir metafor, tıpkı Gezi Parkı gibi. Bugün modern edebiyat içinde bir motif olarak “tuz” önümüze geldiğinde, tarihe kulak kesilenler, bu üç harften mürekkep sözcüğün içinde eski bir çapulcunun kalbinin attığını duyar. Boşuna değil, Uygurca-Tatarca'da “çapul” “koşan” anlamına geliyor; çapulcu ise “koşucu/akıncı”...

Mahatma Gandhi
Kazuki Ebine
Çeviren: Ayser Ali
Galata Yayıncılık, 200 sayfa

Yalınlığı ve mizahi öğeleri, dokunaklı öykülerle buluşturmada usta, kitapları milyonlar satan ödüllü yazar John Boyne'dan, unutamayacağınız üç etkileyici roman...

Normal bir ev.

Normal bir yaşam.

Son derece normal bir aile ve... dünyanın en sıra dışı çocuğu!

Her yaşta okurun kalbinin derinliklerine seslenen Yanlışlıkla Dünyanın Öbür Ucuna Uçan Çocuk, "normallik" üzerine düşündüren ve farklı olmanın ayrıcalığını yücelten çarpıcı bir eser.

"Cüretkâr bir biçimde tatlı tatlı işlenmiş bir tuhaflık... 'Yok artık, bu kadar da olmaz!' dedirten olaylar curcunası." **The Guardian**

"Zekice bir olay örgüsüyle yazılmış bir başka roman daha... Diğer çocuklardan farklı olan ve bu gerçekle gurur duymayı öğrenen bir çocuğun oldukça eğlenceli hikâyesi." **The Irish Independent**

"Özellikle anne babalara şiddetle tavsiye olunur..." **İYİ KİTAP**

Bu kitap, tam anlamıyla ne bir vedanın ne savaşın ne de ölümün öyküsü.

Arkadaşlık kavramını önyargılardan sıyrılarak yeniden şekillendiren, yalın anlatımı ve etkileyici kurgusunun yanı sıra her yaşta okura hitap edişindeki başarısıyla ezber bozan bir roman.

"Sarsıcı finaliyle insanın aklından günlerce çıkmayan, çok yalın ve iyi yazılmış bu roman gençler kadar yetişkinler tarafından da okunmayı bekliyor."

Radikal Kitap

Yılın Çocuk Kitabı Ödülü, İrlanda

Okurların Seçimi: Yılın Kitabı Ödülü, İrlanda

Que Leer Yılın En İyi Yabancı Kitabı Ödülü, İspanya

Hayallerden gerçeğe uzanan bir hayat hikâyesi...

Nuh henüz güneşin doğmadığı, köpeklerin bile uyanmadığı bir sabah erkenden evden ayrılır. Ormanda karşısına bir oyuncakçı dükkânı çıkar. Burası ilginç sahibi ve muhteşem oyuncaklarıyla oldukça sıradışı bir yerdir. Ama işin daha ilginç dükkânın sahibinden dinleyeceğimiz hikâyede gizlidir...

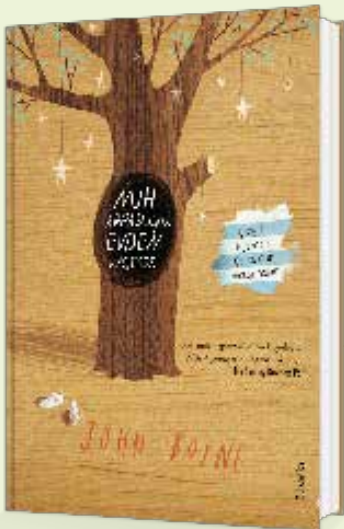
"John Boyne dokunaklı bir masalı, Çizgili Pijamalı Çocuk'taki gibi, mizah ve sevecenlikle, kendine has sıradışı tarzıyla ele almış." **Oxford Times**

"Boyne, çocukların kalbini eritecek yeni bir sihirli hikâye daha yazmış." **Lancashire Evening Post**

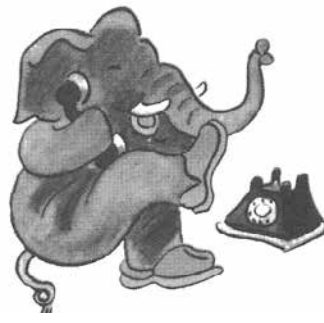

2011 Yılın Çocuk Kitabı Ödülü - Slovakya

İrlanda Yılın Çocuk Kitabı Ödülü Adayı

Tamahkâr insan, akil hayvan...

Ecem Nida DİNÇTÜRK

Biz direnişin ardından çocuk edebiyatı külliyyatının peşine düşmüşken, Pakize Özcan ve Erich Kästner küçük okurlara tam da yerine rastgelen, güçlü imgelerle dolu hayvan hikâyeleri sunuyor. Güç sahibi olmanın getirdiği zaafın ve iktidar ilişkilerinin ince ince tiye alındığı öyküler bunlar.

Karşımızda biri iyi dilekle başlayan, biri de iyi dilekle son bulan iki kitap var: Pakize Özcan'ın "Ülkemdeki tüm meraklı çocuklara" ithafıyla başlayan *Gücünü Yitiren Kralı* ve Erich Kästner'in "Okumaktan hiç vazgeçmemen dileğiyle" cümlesiyle son bulan *Hayvanlar Toplantısı*. Bu iki kitaba giriş sağlayan ve nihayet veren bu cümleler, en az kitapların anlattıkları kadar değerli. Çünkü bildiğimiz üzere toplumlar ve bireyler için özgürlük yolu esasında meraktan, daha doğrusu sorgulama cüretinden geçiyor.

Bu iki kitap farklı dönemlerde, farklı kıtalarda, farklı kişilerce kaleme alınmış olsa da meramları ortak: hayvanlar üzerinden bir beşeri sistem eleştirisi. Özcan da Kästner de hayvanlarca tertip edilmiş toplantılar üzerinden, insanlar tarafından çözümsüzleştirilmiş sorunlara eleştiri getiriyor.

UMUT KESİLENLER AYAKLANIYOR!

Gücünü Yitiren Kral'da tüm saygınlığını ve kuvvetini yitirmiş, bu zayıflığından istifade ederek tahtına göz koymuş leş yiycilere de öfkesiyle savaş açmış bir "aslankral" ile karşı karşıyayız. Bu öfke nöbetine karşılık, sorunların barışçıl bir yöntemle çözülme çabasını yine bir bilgine, baykuşa borçluyuz. Baykuş, aslanın öfkesinden sakınıp orman halkını korumak adına, aslana ılıman yaklaşıyor ve onu gücünü tekrar ele geçirdiğini göstermek için, tüm orman hayvanlarını davet ettiği bir toplantı yapmaya ikna ediyor. Fakat toplantı, kralın hiç de ummadığı bir çizgide ilerliyor.

Tekele geçmiş orman ekonomisinden, "ayıya dayı deme" hadisesinin kanlı canlı vücut buluşuna, soykırımlardan nefret söylemlerine kadar pek

çok şey halk tarafından bu toplantıda dile getiriliyor. En sonunda, çok yakın tarihte hepimizin birebir şahit olduğu olayın bir örneği yaşanıyor ormanda: Çoktan umut kesilenler ayaklanıyor ve "Kahrolsun bağızı şeyler!" demeye başlıyor.

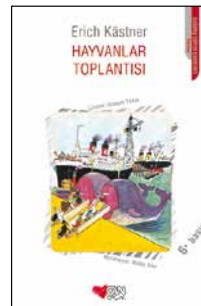
Tabii bu arada kitaptaki güçlü simgelerden söz etmemek olmaz. Örneğin, haber iletme görevini üstlenen başgüvercinin ülke sorunlarına pek karışmama kaygısı, ormanda etliye sütlüye dokunmayan hayvanları el üstünde tutması ve tüm bunlar için "kral"dan onur madalyası kazanmış olması, yetişkin okurun yüzünde acı bir tebessüm bırakıyor ve bize yakın dönemde, hiç olmayacak zamanlarda ekranları işgal eden sevimli penguenleri hatırlatıyor!

Bir tarafta bunlar olup biterken diğer tarafta Kästner'in kaleminde, insanların çözümsüz konferansları karşısında sabırları tükenen ve dünyaya barış getirmeyi görev edinen "akil" hayvanlar var. İnsanlar, sonuçsuzluğu düstur edinmiş toplantılarından 80 küsuruncusu için hazırlık yapırlarken, Çad Çölü civarından çıkıp kısa sürede tüm dünya hayvanları arasında

bir haber yayılıyor: "Dört hafta sonra bugün Hayvanlar Gökdeleni'nde bir konferans var."

Hayvanlar ilk ve son kez yapmaya karar verdikleri bu toplantıyı en çok "insan-çocuklar" için tertip ediyorlar, çünkü onların hâlâ kirlenmediğine, sonsuz barış umudunun onlarda saklı olduğuna inanıyorlar. Durum böyle olunca, yapılan çağrıya hiçbir hayvan kayıtsız kalmıyor. Resimli kitaplardan ünlü hayvan figürleri mi dersiniz, kutup sakinleri ya da okyanus derinliklerinde hiç karşılaşmadığımız deniz canlıları mı... Hepsi bu ulvi görev için tüm imkânlarını kullanarak Hayvanlar Gökdeleni'ne geliyor. Yapılan toplantıdan devlet düşüncesine son verilmesi gerektiği sonucu çıkınca insanlar, özellikle yöneticiler bu karara riayet etmiyorlar. Hayvanlar ise ikna edici güç olarak çeşitli yöntemler denemeye başlıyor. Bu yöntemler neler diye soracak olursanız, hayır, söylemeyeceğim. Ama siz kesin okuyun, yakın zamanda belki bizzat içinde olduğunuz olayları, direnişin yaratıcı, farklı yollarını hatırlatacak size.

Hayvanlar Toplantısı
Erich Kästner
Resimleyen: Walter Trier
Çeviren: Hüseyin Tüzün
Can Çocuk Yayınları, 92 sayfa

Gücünü Yitiren Kral
Pakize Özcan
Resimleyen: Mustafa Delioğlu
Güneşçi Kitaplığı, 96 sayfa

Bu karıncalar direniyor!

Sema ASLAN

Toprak Işık'ın Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı ve Erdoğan Kâhyaoğlu'nun Komutan Anti-Başka Karıncalar Diyarı adlı kitapları, köleciliğe karşı çıkan karınca toplulukları üzerinden özgürlüğün, emeğine ve haklarına sahip çıkmanın anlamını vurguluyor.

Toprak Işık imzalı *Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı* ve Erdoğan Kâhyaoğlu imzalı *Komutan Anti-*

Başka Karıncalar Diyarı, direniş/direnme üzerine iki kitap. Direnenler, kitapların isimlerinden de anlaşılacağı üzere karıncalar. Ama sanmayın ki karıncalar kendilerinden daha büyük, daha güçlü kuvvetli olan başka bir türe karşı direniyor. Hayır, altı üstü, savaşmak üzere eğitilmiş, savaşçılığı ruhen ve fiziken benimsemiş kendi türdeşlerine karşı direniyorlar. Kulağa epey tanıdık geliyor, değil mi?

KENDİNE YETEN BİR SİSTEM

Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı, daha ilk satırlarından itibaren merak duygusunu ayakta tutmayı başaran, sürükleyici bir roman. Yazar, merak duygusunu hem doğadaki işleyişe, bir başka dünyanın rutinine yaklaşılarak, hem de basbayağı bir mücadele, kavga ve direniş sahnesi çizerek diri tutuyor. Çiftçi karıncalarının inadı ve yaşam tutkusunu ilham verici. Kendi mantarlarını yetiştiren bu karıncalar kendilerine yeten bir sistem kurmuşlar. Dışa bağımlı değiller. Romanda neredeyse sınıf sorununa da değinilecek derken, işin oralara çok dallanmadığını görüyorsunuz. Tabii yine de hiyerarşi ve toplumsal rol dağılımları ile kadın ve erkek karıncaların görev ve sorumlulukları hakkında epey bilgi var. Güzel olan, yazarın tüm rolleri, görevleri, karıncaların ve bizim ezberlemiş olduğumuz bilgileri, bu bilgilerle inşa edilmiş yapıyı, direniş aşkına korkusuzca yıkabilmesi.

Romanın baş kahramanları Çıtır ve Camkanat. Camkanat, tüm erkek karıncalar gibi, zamanı geldiğinde aşk uçuşuna çıkması gerektiği için yuvadan ayrılmış; Çıtır da o günden sonra

kendini ölümüne çalışmaya vermiştir. Ancak ne Camkanat aşk uçuşunu yapabilmiştir, ne de Çıtır sevgisini unutmamıştır. Bu aşk beri yanda dururken, sürekli çocuk doğuran, doğurduğu çocukları besleyebilmek için çok uzun yıllardır bulunduğu odadan çıkamayan Anakarınca'nın kendiyi dalga geçen acıklı halleri de düşündürücü. Bir de herkesi bir karınca olduğuna inandıran ama karınca olmayan örgütçü bir böceğimiz var... Karıncaların arasında sızarak onlara her daim neşe ve moral veriyor. Ama işte kendine yeten bir sistem varsa bir yerde, bu sisteme müdahale etmek şart oluyor. Yuvalara baskın yaparak bir korku imparatorluğu kurmuş olan köleci karıncalar, çiftçilerin tarım politikalarını keşfeder etmez, onları da köleleştirmeye karar veriyor. Direniş bu noktada başlıyor.

Elimde üçüncü baskısı olan romanın çok önemsedim bir söz var. Köleci karıncalar, inatçı bir direnişle karşılaştıklarında geri çekilmeyi tartışıyorlar. Ancak liderleri sonuna kadar gitmek gerektiğini söylüyor. Çünkü bu karınca yuvası direnerek geçit verilemeyeceğini bir kez olsun gösterirse, artık hiçbir karınca topluluğu onlara boyun eğmeyecek, en azından direnecektir. Ne doğru bir öngörü!

Komutan Anti-Başka Karıncaların Diyarı, yazarın oğluna yazdığı bir hikâyeye. Doğrusu, hakikaten de bir erkek çocuğuna anlatılmış, onun için düşünülmüş olduğu hissini veriyor. Savaş ritüelleri, kuşaktan kuşağa aktarılan sırlar, eski komutanlara ait saklanan silahlar, güvenlik nedeniyle örülen duvarlar, şifreler, şifreler, şifreler...

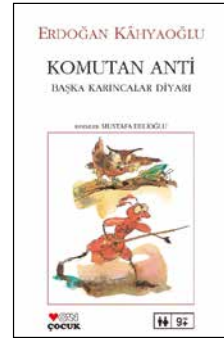
Karıncalar, belli ki iklim değişikliğinden muzdarip. Her seferinde daha da şiddetle yağın yağmur, hem çok sayıda karıncanın ölümüyle sonuçlanan su baskınlarına neden oluyor, hem de karıncaların yiyecek bulmasını giderek zorlaştırıyor. Yeni diyarlar keşfetmek gibi zorlu bir görev için yola koyulan Komutan Anti ve askerleri, hiç tanımadıkları bir coğrafyada, hiç bilmedikleri bir başka karınca topluluğuyla karşılaşılıyor. Hayatta kalmak için köleliği kendi rızasıyla kabul eden karıncalardan oluşan bir topluluk bu; ne var ki Anti'nin de desteğiyle emeklerini de gençlerini de kölecilere yedirmeme, savaşma kararı alıyorlar. Haksızlıklara boyun eğmeyecek olan genç ve hırslı Komutan Anti'nin heyecanı bu bölümde satırlardan taşıyor.

Genç okurlar da bu direniş hikâyelerinden tıpkı Komutan Anti gibi heyecanla çıkacaklar.

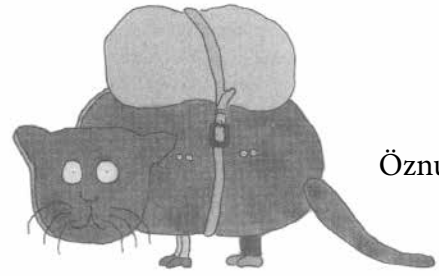
Çiftçi Karıncalar
Köleci Karıncalara Karşı
Toprak Işık
Tudem Yayınları, 112 sayfa

Komutan Anti-Başka Karıncalar Diyarı
Erdoğan Kâhyaoğlu
Resimleyen: Mustafa Delioğlu
Can Çocuk Yayınları, 117 sayfa

Asi çocuklara özgürlük öyküleri

Öznur ŞAHİN

Çeşitli yazarların öykülerinden oluşan Asi Çocuklara Öyküler ve Özgürlük adlı kitaplar, bugünlerde kendi coğrafyamızda yaşanan direnişe tarihten ve başka coğrafyalardan gönderilmiş birer selam gibi. Anlatılan öyküler, yaşamın her alanında vicdanlı olmaya çağırıyor bizi.

Bugünlerde ağaçlara sarılıp bırakmayan, parklarda kütüphaneler kuran, sosyal medyada mizahıyla, meydanlarda durarak pasif direniş sergileyen asi çocuklarla hop oturup hop kalkıyoruz. Yıllardır baskıyla, şiddetle örülmüş korku duvarını, parklarda, meydanlarda dayanışmayla atıp özgürleşirken, geleceğe dair umutlu olmanın ihtimali karşısında coşkuyla, neşeyle sarsılıyoruz. “Hayatımda ilk kez ülkem oldu,” diyen Sema Kaygusuz yetişiyor tarifsiz duygularımızı dile getirmeye. Ece Ayhan’ın dizelerindeki gibi, “Devlet dersinde öldürülen,” güzel bakışlı, güzel gülümlü asi çocuklara veda ederken ise yüreğimiz dağlanıyor. Dilsiz, nefessiz kalıyoruz. Yine şiirlere tutunuyoruz: “Acıyı hangi dile tercüme etsek şimdi yalan olur Pollyanna,” (Didem Madak).

Haziran’ın asi çocuklarının yazdığı tarihe tanıklık ederken edebiyatla daha da çoğalıyoruz. Bu nedenle, tam da özgürlük mücadelesinin verildiği böyle bir dönemde, *Asi Çocuklara Öyküler: Radikal Çocuk Edebiyatından Seçme Parçalar* ile *Özgürlük: İnsan Haklarını Selamlayan Öyküler ve Şiirler* kitaplarına tekrar bakalım istedik.

ONUNŞEHİRİ BİZİMŞEHİRİMİZ OLUYOR

Asi Çocuklara Öyküler, 1900’lerden 1980’lere kadar asi çocuklar için asi yazarların yazdığı öykülerden oluşuyor. Kitap ırkçılık, ataerkil düzen, çevre ve doğa, emek sömürüsü, sendikal haklar, bilim ve tarih gibi konular hakkında yazılmış 18 öyküden oluşuyor. Bu öykülere pedagojik bir çerçeveden bakıldığında, hepsinin çocuklara ve gençlere örgütlenme, bir arada yaşama, toplumsal cinsiyet bilinci aşılama, ekolojik ve toplumsal

farkındalık kazandırma amaçları güttüğünü söyleyebiliriz.

Bu öyküler arasında, “Bay Onun: Her Yaştan Okur İçin Bir Çocuk Masalı” kitaptaki, sınıf mücadelesini konu edinen birçok öyküden sadece biri. Öyküde sınıflı bir toplumsal düzen ve bu düzene başkaldıran işçiler anlatılıyor. Onunşehri’nde her şeye sahip olan Bay Onun’un kurduğu baskı ve sömürü sistemi herkesi sindirmişken, birgün ezilmekten bıkan işçiler korkularını yenerek ayaklanıyorlar ve Onunşehri’nin yeni adı Bizimşehrimiz oluyor. Bu kitapta, sınıf mücadelesini konu edinen birçok öykü, konuları itibarıyla arkaik olsa da bugünün karmaşık neoliberal ilişkiler ağında gizlenen sınıflı toplumu dolaysız bir şekilde gözler önüne seriyor.

Kitaptaki başka bir öykü de, ekolojik bir mücadeleyi gerçekçi bir yaklaşımla anlatan “Emma’nın Kırmızı Kurdeleleri”. Emma, New Mexico’daki, kendi topraklarından zorla çıkartılarak başka bir bölgede yaşamaya mecbur bırakılan Navajo yerlilerindedir. Sivil itaatsizlik örnekleri sergileyerek, yaşadığı yerde kurulan termik santrale karşı mücadele verir. Emma’nın öyküsünde asıl trajik olan, onun İnsan Hakları’na aykırı olarak yersiz yurtsuz bırakılmış olmasıdır.

Uluslararası Af Örgütü’nün desteği ile çıkan *Özgürlük* kitabı, 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde yer alan maddeler üzerine 15 yazar tarafından kaleme alınmış öykü ve şiirlerden oluşuyor. David Almond’ın “Klaus Vogel ve Kötü Çocuklar” başlıklı

hikâyesi, II. Dünya Savaşı’nda annesi vurularak öldürülmüş, babası Rusya’da bir esir kampına gönderilmiş olan Doğu Alman asıllı Klaus Vogel ile II. Dünya Savaşı’nda savaşmayı reddetmiş vicdani retçi Bay Eustace ve onu vatan haini olarak gören bir çevrenin etkisindeki çocukların arasında geçenleri anlatıyor. Öykü, İnsan Hakları Beyannamesi’nin birinci maddesiyle paralel olarak özgürlük ve eşitlik temaları çerçevesinde geliyor.

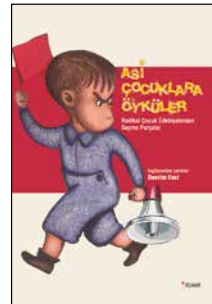
Theresa Breslin’in İnsan Hakları Beyannamesi’nin kölelikle ilgili dördüncü maddesinden ilham alan “Okul Kölesi” öyküsünde ise istemediği halde her gün okula gitmek zorunda olduğu için kendisini köle gibi gören Ryan’ın başından geçenler anlatılıyor. Ryan, küçük bir kayıkhaneye kapatılmış köle gibi çalıştırılan çocuk işçilerle karşılaşınca, köleliğin gerçekten ne demek olduğunu anlıyor.

Asi Çocuklara Öyküler ve Özgürlük bugünlerde kendi coğrafyamızda yaşanan direnişe tarihten ve başka coğrafyalardan gönderilmiş birer selam gibi. Yaşamın her alanında vicdanlı olmaya çağırıyorlar bizi. Bize de düşen bu selamı almak ve direnişimizi edebiyatla zenginleştirmek.

Asi Çocuklara Öyküler
Kolektif

Hazırlayan: J. L. Mickenberg,
Philip Nel

Çeviren: Devrim Evcı
Dipnot Yayınları, 240 sayfa

İnsan Haklarını Selamlayan
Öyküler ve Şiirler - Özgürlük?
Kolektif

Çeviren: Cumhuriyet Orancı
Hayykitap, 224 sayfa

Pasif direniş mi dediniz?..

Sıradan Bir Çocuk, Bunun Adı Findel, Tek mi Çift mi gibi kitapların yazarı Andrew Clements, Konuşmak Yok'ta gene bir okul hikâyesi anlatıyor. Okulun "Susturulamayanlar"ından olan Dave, sosyal bilgiler dersinde Gandhi ile tanışınca okulda ilginç olaylar baş gösteriyor.

Eveet, tam okullar da bitti derken, karşımıza okulla ilgili bir kitap çıkmasın mı... Ama neyse ki bu kitabın önemli bir teması var: direniş! Son zamanlarda bol bol karşımıza çıkan bir kavram olduğu için yadırgamayacaksınız. Çeşit çeşit direniş var ne de olsa, duran adamlardan, onların gürültü açısından tam tersi olan tencere tava çalmaya kadar... Bu kitabın olayı da sözlü (ya da sözsüz) direniş.

EN FAZLA ÜÇ KELİME

Konuşmak Yok Andrew Clements tarafından yazılmış. Onu *Sıradan Bir Çocuk, Bunun Adı Findel, Tek mi Çift mi* gibi kitaplardan hatırlayacaksınız. Kendisi aynı zamanda öğretmenmiş.

Her okulda çok konuşan insanlar vardır. Ve her öğretmen de, kendi öğrencilerinin "Susturulamayanlar" türünden olduğuna inanır (genelleme yapmak istemem, sadece hayatımın yarısından uzun olan eğitim hayatımda hep böyle oldu). Ama kabul etmeliyiz ki bazıları diğerlerinden daha çok konuşur. Akşam gittiği konserden başlar, babasının yaptığı böreğe geçer ve geçen yıl tanıştığı bir çocukla bitirir konuşmasını. Bunlar kız da olabilir, erkek de.

Kitabımızın kahramanı Dave de işte böyle bir arkadaşmış. Ta ki sosyal bilgiler dersi için yaptığı ödevde Gandhi'yle tanışmaya kadar. Bilmeyenler için, Gandhi Hindistan'ı İngiliz işgalinden kurtaran adam. Ve bunu da pasif direnişle yapmış. Haftanın bir günü hiç konuşmaz, bunun da kafasını toplamasını sağladığına inanmış. Bunu gören Dave de, "Denemekten zarar çıkmaz," düşüncesiyle başlıyor susmaya. Sonunda bir yarışma

haline geliyor bu. Bütün okulun beşinci sınıfları susmaya karar veriyor. Hem de kızlar erkeklere karşı. Dave, kızların elebaşı Lynsey'le anlaşır yarışmayı başlatıyor. Kurallar ise şöyle: Okul dışında kimseyle konuşulmayacak. Bunu kontrol etmenin bir yolu yok, herkes birbirine güvenmeli. Okuldayken, eğer okuldaki yetişkinlerden biri soru sorarsa, en fazla üç kelimeyle cevap verilecek (sanki öğretmenlerin bir ayrıcalığı varmış gibi). Ve bu yarışma iki gün sürecek.

KURALLARI KİM KOYAR?

Eh, çocukların kendi arasında anlaşması kolay, erkekler kızlara karşı olsa bile. Peki ya yetişkinlere ne demeli? Onlar, kendilerini dünyanın hâkimi sanıp herkesi kendi kurallarına göre yönetmeye çalışırken çocuklarla nasıl anlaşabilirler? Zaten anlaşamıyorlar da. Normalde yemekhanede konuşulmasını engellemek için megafon kullanan müdür (sanki yemekhanede konuşmamanın bir mantığı varmış gibi), "Susturulamayanlar"ın çit çıkarmadığını görünce sinirden

deliye dönüyor. Peki ya öğretmenler?.. Onlar da önce bu durumu anlayamıyor, fakat sonunda ele geçirdikleri bir notla çözüyorlar yarışmayı. Fakat müdür onlara çoktan emir vermiş: "Tahammül yok. Herkes bizim kurallarımıza göre yaşamak zorunda." Eh bu durumda zavallı öğretmencikler ne yapsın! Onların boynu kıldan ince müdürün karşısında. Gerçi çocukları anlayan bir öğretmen var okulda, edebiyat öğretmeni Bay Burton (bu kısmı çok gerçekçi gelmedi bana). O çocukların bu yarışmasını durdurmaya çalışmıyor, bunu kendi avantajı haline getiriyor. Hatta tezini bile bu konuda yazmaya karar veriyor. (Her okulda olması gereken idealist öğretmen, aslında her okulda olmasa da her okul öyküsünde vardır.)

Eh, kitabın sonunu da söylemeye-yim. Çünkü gerçekten hepimizi çok şaşırtacak şeyler oluyor. Hatta bana biraz gerçek dışı geldi. Bilemiyorum siz ne düşünürsünüz. Gerçekçi bulan olursa bana söylesin, nedenini merak ediyorum.

Konuşmak Yok

Andrew Clements

Çeviren: Mine Kazmaoğlu
Günüşiği Kitaplığı, 152 sayfa

Herkesin tek doğrusu olursa!..

Ceyhan USANMAZ

Hiç sorunsuz ideal yaşamın, ideal davranışlar sergileyen ideal insanların olduğu örnek bir yerleşim Candor. Çatışma yok, çünkü herkesin beyni “doğru”larla yıkılıyor. Toplum mühendisliği tartışmalarının ışığında, insan olmakla karşı çıkmak arasındaki ilişki üzerine düşünmek için.

Kitabın kapağını hemen çevirmeyelim bu sefer. Ne görüyoruz *Candor*’ın kapağında? Belli bir düzende sıra sıra dizilmiş, aynı renkte ve aynı tipte evler; ayrıca o evlerin tam önlerinde de yine belli bir düzende, sırtlarında çantalarıyla belli ki okulun yolunu tutmuş öğrenciler. Herkes ve her şey birbirine benziyor... Aralarındaki “turuncu” öğrenciyi ise fark etmemek mümkün değil tabii ki. Hatta kapakta ilk göze çarpan o hiç kuşkusuz. Diğerlerinden farklı renkteki bu “farklı” öğrenci de kim acaba? Merakımız biraz daha arttığına göre, işte şimdi sayfaları çevirmeye başlayabiliriz. Candor isimli kasabanın örnek genci Oscar Banks karşılıyor bizi: “Uzun boylu, şık ve yakışıklı. Münazara kulübü başkanı. Mezuniyet töreni konuşmacısı. Özgür dünyanın gelecekteki koruyucusu!..”

KARŞI ÇIKMAK YASAKTIR!

Bilinen otoyollardan ve şehirlerden uzakta, mutlu ailelerin yuvası olarak nitelendirilen Candor’da günlük yaşam bile belli başlı kurallara çerçevesinde yaşanıyor. Kasaba sakinlerinin belirlenen kurallara harfiyen uyduğu, “kötü” hiçbir olayın yaşanmadığı, yaşanmayacağı bu şartlar, Oscar’ın babasının (yani Candor’ın kurucusunun) “beyin yıkayan mesajlar”ı sayesinde sağlanıyor: “Bu mesajlar ilginç bir şey yapacağımız ana

kadar beyninizin bir köşesinde öylece durur. Zamanı geldiğindeyse, beyniniz sizi neyle besleyeceğini çok iyi bilir: Bir mesaj aniden aklınıza giriverir. Kendi dışındaki her şeyi örtbas eder. Geriye ne arzu kalır ne de korku. Hatta açlık bile hissedemezsiniz.”

Mesela birine sinirlendiğiniz zaman aklınıza hemen şu mesaj geliyor: “Her zaman kibar ol.” Ya da çocuklar ev işlerine yardım etmeleri gerektiğinde şunu hatırlıyorlar: “Bir çocuğun anne babasına yardım etmesi önemlidir.” Bu mesajlar okullara, kasabanın merkezindeki çalılıklara, parklara ve dükkânlara yerleştirilmiş hoparlörlerden çıkan ve bilinçaltına hitap eden müziklerle birlikte yayılıyor. Belki yukarıdaki iki örnek mesaja karşı çıkmak pek mümkün görünmeyebilir, ancak şu örnekler de kolay kolay kabul edilebilir değil: “İhtiyacın olan her şey Candor’da. Candor’dan uzaklaşma!” ya da “Sanat bir hastalıktır! Sanat öğrençtir!” ya da “Her yerde saygılı bir mesafe koru. Fiziksel temastan kaçın,” gibi... Ama asıl mesele, bu mesajların “kötü” ya da “iyi” olmalarının ötesinde, mesajların kendisi.

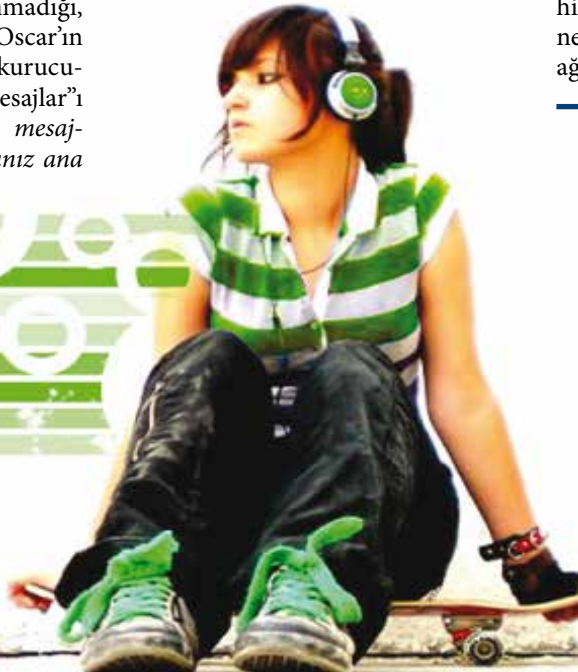
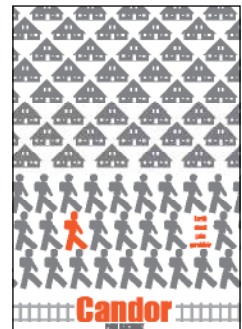
İnsanların birbiriyle temas etmesini önleyerek, sanata yaşam şansı veremeyerek kurulan bir yaşam ne kadar sürdürülebilir? Candor kasabasındaki gölet gibi, kayalar gibi ancak suni olabilir bu yaşam. Oscar Banks’in yeteneği ise beyninin mesajlarla onu beslediği anı fark edip onlarla mücadele edebiliyor olması. Yani onları duyuyor, ama bu onlara boyun eğmek zorunda olması anlamına gelmiyor; Oscar’ı diğerlerinden “farklı” kılan da bu özellik işte. Ancak o da beyninden atamadığı bir “mesaj”la karşılaşılıyor: Nia. Özgürlük yalnızca Oscar’a ait bir kavramken Nia tüm dengeleri altüst ediveriyor. Nia’ya duyduğu aşk, Candor kasabasındaki olumsuzluklara karşı çıkma noktasında Oscar’a güç veren en önemli etmen haline geliyor: “Nia ile birlikte... her şey yoluna girecek!”

Şimdi de *Candor*’ın arka kapağına biraz daha uzun süreli bakalım. “Turuncu” Oscar burada görünmüyor belki ama onun yerine bir söz önplana çıkarılmış: “Farklı olmak çaba gerektirir.” Çıkışın olmadığı, karar almanın, söz sahibi olmanın imkânsız olduğu, seçim şansının tanınmadığı Oscar’ın hikâyesinde de işte bu çabanın bir örneğini görüyoruz. Ödenecek bedeller ağır olsa da...

Candor

Pam Bachorz

Çeviren: Muzaffer Mankır
Delidolu Yayınları, 280 sayfa

Yapı Kredi Yayınları'ndan

Pieter Bruegel ile çocuklar için sanat

DİLEK MAKTAL ÇANKO Pieter Bruegel'in Gizemli Dünyası

Doğan Kardeş Dergi'nden küçük resimler için bir seriyi Dilek Maktal Çanko, 16. yüzyılda yaşayan, köylülerin yaşamını, günlük hayatı, çocuk oyunlarını resimlerinde ince ince işleyen dünyaca ünlü Flemish ressam Bruegel'in sanatına bir kapı aralayın. Çanko hem dönemin sanat anlayışına ve resim sanatındaki usta-çırak ilişkisine ayne tutuyor, hem de küçük okurları Bruegel'in eserlerini görmeye davet ediyor.

Resimleyen: Esay Çelik
72 sayfa, 17 TL

Distopyyalara göğüs geren, işte benim Zeki Müren!

Yıldıray KARAKİYA

Fütüristik bir hikâye anlatan, aile krizlerinin, kitle gösterilerinin, “doğal” afetlerin ve isyanın el ele gittiği bir eko-gerilim: Karbon Günlükleri 2015. Yasal yollardan öldürülmemek, yani “iskartaya çıkarılmamak” için topluma isyan eden ergenleri anlatan bir distopya: Iskarta.

Gezi Direnişi ışığında, iki distopik roman hakkında bir yazı girişimi...

Kabaca tanımlayacak olursak, “distopyya, olumsuz, karamsar bir gelecek senaryosudur,” diyebiliriz. Distopik bir toplum, otoriter-totaliter bir devlet modeli ya da benzer bir başka baskıcı sistem altında karakterize edilir.* Bu bağlamda, Türkiye’de distopik romanların işinin zor olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

İlk kitabımız, *Karbon Günlükleri 2015* canımızı sıkacak kadar yakın bir tarihte, Dünya’nın karbon sınırından aşağı yuvarlanmasına ramak kalmış günlerde geçiyor. Britanya, dünyanın karbon kısıtlaması uygulayan ilk ülkesi olur. Karbon kısıtlaması, her vatandaşın karbon ayak izini devlet kontrolü ve zoruyla küçülteceği anlamına geliyor. Devlet, insanlara belli bir zaman için belli bir miktar karbon salınımı hakkı verir. Eğer tüketiminizi, yaşam biçiminizi iyi ayarlayamazsanız, hakkınız olandan fazla karbon salınımına neden olursunuz ki bu da yaşamınıza başka kısıtlamalar getirilmesi anlamına gelir. Yani iş, “duş yaparken suyu foşur foşur akıtma, yürüme mesafesi yerlere otomobile gitme,” basitliğinin ötesindedir. Bu iyi bir şeymiş gibi görünebilir. Dünyanın iyiliği için insanların zaten böyle yaşamaları gerekli değil midir? Öyledir öyle olmasına da, sanayileşmiş devletlerin ve “sürekli büyüme” ilkesine göre gezegenin etinden, sütünden, yününden, ilğınden sonuna kadar yararlanan büyük şirketlerin umursamaz çevre politikalarının faturasını neden halk, sıradan insanlar ödemek zorunda olsun ki? İşte kahramanımız Laura Brown böyle bir ortamda, sınırlamaların ilk yılında yaşadıklarını, aile ve arkadaş ilişkilerini günlüğüne yazıyor. En büyük amacı, grubu “*edepsiz melekler*” ile turneye çıkmak olan Laura, kısıntıları protesto

* <http://tr.wikipedia.org/wiki/Distopya>

etmek için meydanları dolduran halka, polislin gaz bombalarıyla “müdahale” etmesi karşısında dehşete düşüyor. *Bu gaz bir harika dostum!* Gösteriler kenten kente, ülkeden ülkeye sıcıyor. *Her yer Taksim! Her yer Direniş!* Politikacılar “genel gürüha” teslim olmayacaklarını açıklıyor. *Korkma la, biziz, halk!* Ordu, barışçıl göstericiler karşısında ne yapacağını bilemiyor. *Simit sat, onurlu yaşa!*

HUZUR İSYANDA!

İkinci kitabımız *Iskarta*, iPod’ların antika sayıldığı bir tarihte geçen olayları anlatıyor. Bir yanda yaşam hakkını koruduğunu söyleyerek, kürtaj yapan doktorları öldürenlerin, diğer tarafta fetüs dokusunu satmak için hamile kalanların olduğu bir ortamda çıkan Can Savaşı, Yaşam Kanunu ile son bulur. “Yaşam Kanunu”, rahme düştüğü andan itibaren on üç yaşına kadar insan yaşamını dokunulmaz kılar. Aileler, on üç ile on sekiz yaş arasındaki çocuklarını geriye yönelik olarak “düşürmeyi” tercih edebilir. Bu işleme “iskartaya çıkarma” denir. Iskarta çocuklar “hasat kamplarına” gönderilir ve burada gelişmiş bir cerrahi teknikle öldürülmeden

yaşamlarına son verilerek parçalarına ayrılırlar. Ayak parmaklarından be-yinciğe kadar iskartanın her parçası ihtiyacı olan ve parasını ödeyebilenlere nakledilmektedir. Bu çok büyük bir pazardır. *Kahrolsun bağzı şeyler!*

Connor, Risa ve Lev iskartaya çıkarılmışlardır. Connor’ın firar etmesiyle gelişen olaylar sonucunda yolları kesilir. Kaçak iskartaların avlamakla görevli “gençlik polisi” çetin cezvlere çatmıştır. *Delikanlı kim bakalım?* Kahramanlarımız kaçış sırasında başka kaçak iskartalarla karşılaşılır. *Huzur isyanda!* Kaçak iskartalara yardım eden ve onları güvenli bir yere ulaştırmaya çalışan gizli bir organizasyon sayesinde “Mezarlık” denilen yere ulaşırlar. Bu arada Conner ile Risa arasında kimi duygular filizlenmektedir. *Aşk örgütlenmektir!* Mezarlık, kendi deyişle “*suyun dışında bir balık*” olan, ordudan ayrılmış bir amiral tarafından yönetilmektedir. Olaylar Mezarlık’ta da durulmayacaktır. *Ne yazacağımı bulamadım ama anarşi filan işte...*

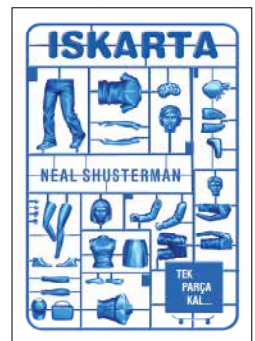
Sonuç: Son olarak Gezi Direnişi sırasında şahitlik ettiğimiz olayların ışığında, Türkiye’de distopik romanların, okuru, anlatılanların bir kurgu olduğuna inandırması kolay iş değildir.

Başlangıç: Bu daha başlangıç!

Karbon Günlükleri 2015
Saci Lloyd
Çeviren: Nazan Özcan
Tudem Yayınları, 376 sayfa

Iskarta
Neal Shusterman
Çeviren: Zariye Biliz
Tudem Yayınları, 424 sayfa

Yıldızlar ve gölgeler...

Zarife BİLİZ

Lois Lowry, John Newbery ödüllü kitabı Yıldızları Saymak'ta, 1943 yılında Danimarkalıların, vatandaşları yedi bin Yahudi'nin hayatını kurtarışını, iki küçük kızın dostluğu ekseninde anlatıyor. Cesaret, onur, fedakârlık kavramlarını da olabilecek en alçakgönüllü, yani en insani şekilde tanımlıyor.

II. Dünya Savaşı'nda Nazilerin Yahudilere ettiği zulüm artık tarihe mal olmuş bir gerçek. Araştırma, roman, öykü, şiir olsun üzerine pek çok kitap kaleme alındı, film çekildi. İşgal sırasında bir tavanarasında ailesiyle saklanan ve Naziler tarafından ele geçirilene dek bir günlük tutan *Anne Frank'in Hatıra Defteri*'ni bilmeyeniniz yoktur. Zeki, hassas, acar bir Yahudi kızının gözünden, yaşananlara tanık olmak gerçekten etkileyici, sonu itibarıyla de yürek burkucudur. İçerden bir bakış sunar bize, bir Yahudi'nin gözünden... Gerçek bir günlük olmasına rağmen bir yazar elinden çıkmışçasına ustalıklı olan anlatı, "gerçekten daha gerçek" olma hissi yaratmıştır bende; sanatın hakikatle yaşadığı o müphem vuslatta bir tür imkânsızlık duygusu...

Lois Lowry'nin John Newbery ödülüne layık görülen kitabı *Yıldızları Saymak* ise aynı tarihsel gerçeğin başka bir vechesine ışık tutuyor. Hem bayağı bir kuzeye gidip Danimarka'ya uzanıyor, hem de olayları bir Yahudi'nin değil, Yahudi komşularına destek olan, yaşamları pahasına onları koruyan Danimarkalıların gözünden anlatıyor. Aslında art alanda Danimarka Direniş Hareketi'nin de öyküsünü okuyoruz bir parça ve yeraltı direniş hareketinin bu küçük ülkenin geniş yürekli insanları arasında ne kadar yaygın olduğunu görüyoruz. Zira 1943 yılında, Yahudi Yeni Yılı'nı izleyen haftalar içinde yaklaşık yedi bin kişinin (Danimarka'nın neredeyse

tüm Yahudi nüfusunun), Danimarka Direniş Hareketi liderliğinde, Danimarka halkı tarafından deniz yoluyla İsveç'e kaçırıldığı biliyoruz.

BUNLAR GERÇEK

Lowry işte bu tarihsel gerçeğe dayanarak kurmuş kitabını. Karakterlerini de büyük oranda tarihsel kişiliklerden ve dinlediği yaşam öykülerinden esinlenerek yaratmış. (Kitabın sonunda hepsini açıklıyor.) Ellen ve Annemarie, Kopenhag'da altı üstü dairelerde oturan iki yakın arkadaş. Komşuluğun güzel kokularının birbirine karıştığı günler... Almanlar ortaya çıkıp ülkeyi işgal edene ve bir gün Yahudileri "yerleştirecekleri" duyulana dek Ellen'in Yahudiliği, Annemarie ve kardeşi Kirsti için olsa olsa heyecan verici bir farklılık, seremonileri dolayısıyla tanın olunası bir hoşluk. Ancak işgalci Almanların Yahudileri "yerleştirme" kararı aldığı duyulduğunda, her şey farklı bir boyuta bürünüyor. Kitabın başında, "İnsanlardan başkaları için ölecek kadar yürekli olmaları sadece masallarda beklenir," diyen ve "yürekli olması asla gerekmeyecek sıradan biri olduğuna," sevinen Annemarie'nin cesarete ve hayata dair fikirleri değişiyor. Önceleri işgal sadece, savaş bitene ve Almanlar gidene dek kek yiyememek, balık pulundan yapıma ayakkabı giymek; sokak köşelerinde nöbet tutan ve her an herkesi durdurup sorgulayabilecek olan nemrut Alman askerlerine katlanmak demekken; zaman içinde, dostlarının, komşularının hayatını kurtarmak için sükûnetle, gayet sıradan biri olarak (korka korka), tarihte sonradan "kahramanca" diye tabir edilecek şeyler yapmak anlamına geliyor. Yaptıkları şeyler "kahramanca", çünkü aslında gayet basit olan bu şeyleri yaparken hayatlarını tehlikeye atıyorlar.

Annemarie bu yaşadıkları sonucunda "cesaret" ve "onur" kavramlarını

da yeniden tanımlıyor. Cesur olmanın, *tehlikeyi düşünmemek, yalnızca yapması gerekeni düşünmek* olduğunu öğreniyor mesela. Ya da meselenin *korkmamak değil, korkuya rağmen kararlı olmak* olduğunu anlıyor. Olağanüstü cesur, "kahramanlık" yapacak denli güçlü, donanımlı insanların ancak masallarda olduğunu; insan denilen varlığın en büyük donanımının vicdanı, dayanışma becerisi ve başkalarına duyduğu sevgi olduğunu kavlıyor. Onur ise birlikte yakılan Şabbat mumları, kitaplar, Ellen'in gururla rol aldığı piyeslerle Kopenhag'da geride kalmış gibi görünse de; yanlarında yalnızca, ısınmak için tanımadıkları insanların giysileri; yaşamak için Annemarie'nin dayısının çiftliğinden verilen yiyecek; ve önlerinde özgürlüğe giden karanlık yol olduğu halde Ellen'in omuzları dimdik olduğuna göre, hâlâ onur duyulacak şeyler var demek ki, diye düşünüyor.

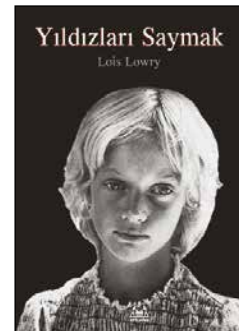
Yazımızı Annemarie'nin bir sözüyle bitirelim: "Tüm dünya değişmişti. Yalnızca masallar eskisi gibiydi." Ünlü masalcı Hans Christien Andersen'in memleketlisine yakışan bir söz. Ama şükür ki masallar kadar değişmeyen başka bazı şeyler de var; vicdan gibi, sevgi gibi, fedakârlık gibi...

Yıldızları Saymak

Lois Lowry

Çeviren: Fulya Yavuz

Arkadaş Yayınevi, 132 sayfa

Şiddete karşı çiçek sunmak

Marshall B. Rosenberg'in Şiddetsiz İletişim adlı kitabı, şiddeti kovup yerine şefkati yerleştirmeye niyetlenen herkes için kılavuz niteliğinde. İrkçı çatışmalara barışçı çözümler bulmak amacıyla kullanılan bu yöntem, zamanla şiddetin yuvalandığı pek çok alanda uygulanmış.

Şiddetin başrolde olduğu bir çağda yaşıyoruz. Sadece savaşlarda, çatışmalarda, ast-üst ilişkilerinin belirleyici olduğu ortamlarda değil, iki insanın bir araya geldiği ya da kişinin içinde yuvalanmış olumsuz duygular nedeniyle kendi kendini tükettiği her alanda karşılaşıyoruz onunla. Şiddetin insanın hücrelerine nasıl yerleşmiş olduğunu gözlemek için incelikli ve uzun araştırmalar yapmaya ne yazık ki ihtiyaç yok artık. Bugün, herhangi bir metropolün kalabalığında kısa bir yürüyüş yapmak, bir toplu taşıma aracına binmek ya da kendi konuşmalarımıza kulak vermek şiddetin neredeyse elle tutulabildiğini görmek için yeterli olacaktır.

Oysa şiddet, insan doğasına ters düşen, içimizde çatışmalar yaratan, yüzlerimize eğreti bir ifade yerleştiren, pek çok olumsuz davranışın kaynağı. Şiddetle yol alanlar, sadece çevresini ateşe atmakla kalmaz, kendi kendisini de zamanla tüketir. Ancak, taziyelik şiddete karşı sakince durup barışla direndiğimizde, barışçı ve şefkatli bir dil geliştirdiğimizde olumlu duygular çok kısa sürede tahminlerimizin ötesinde bir hızla yayılır. 2013'ün baharını yaza bağlayan günlerde İstanbul'da yaşayan ve Taksim Gezi Parkı'nda patlak verip tüm dünyaya yayılan olayları izleyenler, mucizelere inanıyor artık. Şiddete şiddetle değil mizahla, yaratıcı zekâyla, durarak, halay çekerek, çiçeklerle, esprilerle karşılık verenler

peyeni bir dünyanın yaratıcısı olabilecek kadar güçlü olduklarının farkındalar. Gezi Parkı'nda yaratılan ütopya, birbirinden farklı binlerce insanın, bir metropolün orta yerinde, tek bir darbe almadan nasıl barış içinde kenetlenilebildiğini kanıtladı. Böylesine güçlü, böylesine kitlesel bir barış hareketinin bireysel düzlemde de devrimler yaratması, en azından bu uğurda daha cüretkâr düşler kurdurması kaçınılmaz.

Marshall B. Rosenberg'in *Şiddetsiz İletişim - Bir Yaşam Dili* adlı kitabı, şiddeti kovup yerine şefkati yerleştirmeye niyetlenen, bu uğurda adım atmaya niyetlenmiş herkes için kılavuz niteliğinde. Rosenberg, günlük hayatta barış yollarını tıkayan, kişileri çözümsüzlüğe mahkûm eden şiddeti kovmak üzere çok sade ve yapıcı bir yöntem geliştirmiş. Şiddetsiz iletişimin dört ögesi var: Gözlem, duygu, ihtiyaçlar ve istek/rica. Rosenberg, rahatımızı bozan, gözlemlediğimiz somut davranışları karşımızdaki kişiye belirtmemizi; bu gözlemimize bağlı olarak kendimizi nasıl hissettiğimizi ifade etmemizi; duygularımızı oluşturan ihtiyaçlarımızı, arzularımızı, değer yargılarımızı dile getirmemizi ve hayatımızı zenginleştirmek için ihtiyaç duyduğumuz somut davranışları belirtmemizi öneriyor. Bu son derece yalın yöntemi canlı diyaloglar halinde gözler önüne sererken, her düzeydeki ilişkinin kemikleşmiş sorunlarının tek bir soruyla, bir kısacık cümleyle kolayca çözülebileceğini kanıtıyor.

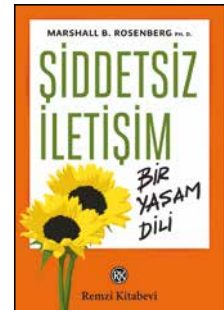
Şiddetsiz iletişim kuramının yaratıcısı Rosenberg, Rusya'dan Amerika'ya göç eden Yahudi bir ailenin çocuğu olduğundan, şiddetle dokuz yaşında tanışmış. Detroit'e taşındıklarının ikinci haftasında, parkta çıkan bir olay yüzünden mahallelerinde ırkçı bir çatışma patlak vermiş ve çıkan olaylarda kırktan fazla insan hayatını

kaybetmiş. Üç gün boyunca ailece eve hapsoldüklerinden, Rosenberg bu konuda düşünmeye çok erken başlamış. Soyadlarının bile şiddete maruz kalmaya yol açabildiğini gördüğünden, profesyonel hayatını şiddeti yok etmeye adanmış. Wisconsin Üniversitesi'nde klinik psikoloji eğitimi gören Rosenberg, şiddeti dil, düşünce ve iletişim tarzımızla ilişkilendirerek, şiddetsiz iletişim kuramını geliştirmiş. Şiddetsiz İletişim Merkezi'ni kurarak sayıları üç yüzü aşan eğitmen ekibiyle bu barışçı yöntemi geliştirmek üzere seminerler vermiş, görüşmelere katılmış.

İlk olarak 1960'larda devlet okullarında ve kamu kuruluşlarında ırkçı çatışmalara barışçı çözümler bulmak amacıyla kullanılan bu yöntem, zamanla yaygınlaşmış ve hapishanelerden sağlık merkezlerine, Ruanda'ya, Filistin'e, İsrail'e dek pek çok savaş alanına, şiddetin yuvalandığı pek çok bölgeye ulaşmış. Rosenberg, gönüllü ve profesyonel eğitmenler aracılığıyla yapıcı, yaratıcı misyonunu sürdürmeye devam ederken, barışçı, şefkatli iletişimin yollarını tıkayan, üzerine düşünmediğimiz için farkına bile varamadığımız düğümleri tek tek çözerek, okuyucularına kimsenin veremeyeceği bir armağan sunuyor.

Şiddetsiz İletişim

Marshall B. Rosenberg
Çeviren: Lalegül H. Ergun
Remzi Kitabevi, 232 sayfa

Kutuplar arasında, gölgelerden uzakta...

**1983 Zimbabve'sine doğru yürek burkan
bir yolculuğa çıkmaya ne dersiniz?**

Robert Jacklin henüz 13 yaşında, onun için her şey yeni başlıyor: yeni bir kıta, yeni bir ülke, yeni bir okul...

Hem gençlerin hem de yetişkinlerin uzun süre etkisinden kurtulamayacakları dokunaklı bir roman:

Gölgelerden Uzakta

"Bir çocuk edebiyatı klasiği."

Daily Express

"Samimi, cesur, çarpıcı ve unutulmaz bir öykü."

Marcus Zisak

Gölgelerden Uzakta, alıştığımız çocuk kitaplarına benzemiyor. Gençlerin menziline de hiç uzak değil. Siyasi gerginliklerin her gününe sindiği bir ülkede, ebeveynlerin okuması ise en hafif deyişle faydalı. Hem, bir çocuğun ahlaki değerleri ile kendini etrafına kabul ettirme savaşının anlatıldığı bir kitaptan, çocuğunuza öğreteceğiniz dersler çıkarmak bir yana, sizin de öğrenecek çok şeyiniz olabilir.

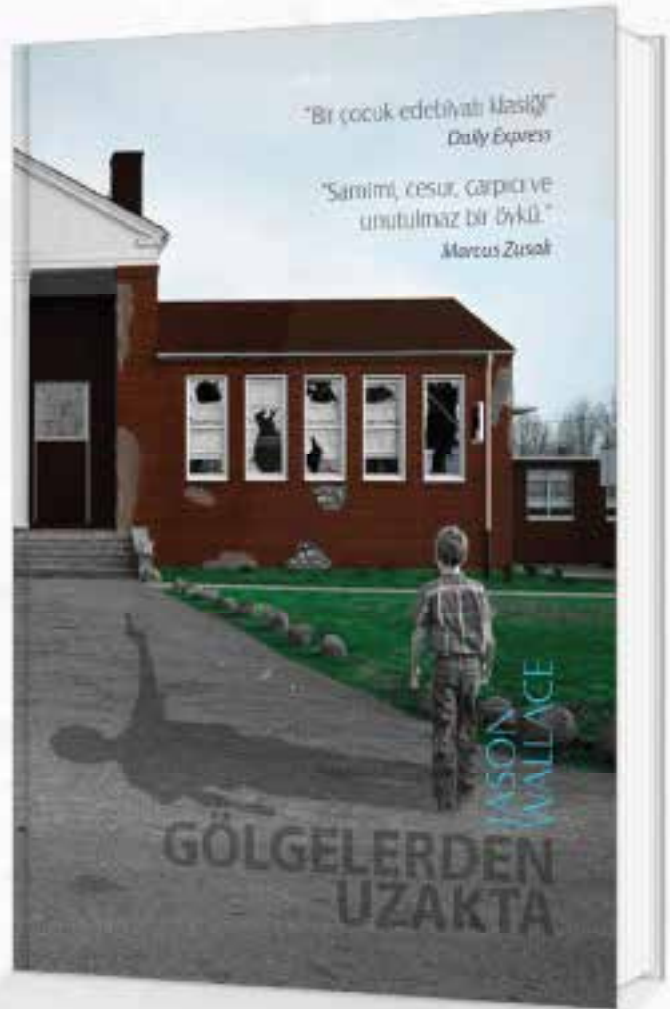
Elif BEREKETLİ, İyi Kitap

"Sonuna geldiğinizde dönüp tekrar okuyacağınızı iyi bildiğiniz, nadir rastlanan, olağanüstü kitaplardan biri. Aynı zamanda tanıdığınız herkese önerme mecburiyetinde bırakın can alıcı ve kıskırtıcı bir kitap."

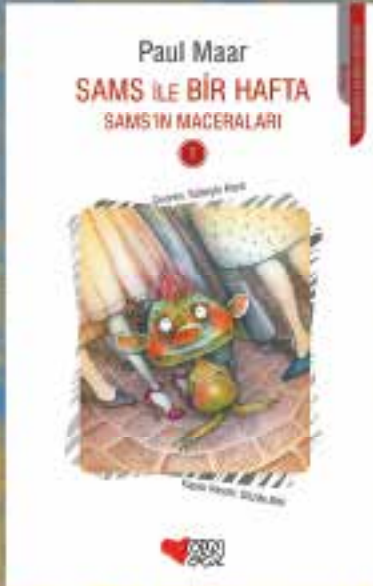
Brown Books for Students

"İlk gençlik için fevkalade bir roman... Şaşılacak derecede orijinal bir çıkış... Çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecini giderek artan politik uyumsuzluk içinde yaşamak, romana bir öncelik hissi kazandırmış. Kitabın yoğunluğu, dramı ve temposu sağlam bir etki yaratıyor."

The Bookseller

Temmuz ayında üç yeni kitap...

Kitaplar: Caddesi No: 74, 34490 Galatasaray, İstanbul
T: 0212 245 8282 • F: 0212 245 6082
www.cocuk.com.tr • cocuk@cocuk.com.tr

Facebook: <http://www.facebook.com/cocuk.com.tr>
Twitter: http://twitter.com/Cocuk_Cocuk